

SLOVENSKI NAROD

UREDNIŠTVO IN UPRAVA: LJUBLJANA, PUCCINJEVA ULICA 6 — TELEFON: 31-22, 31-23, 31-24, 31-25 in 31-26 — Izhaja vsak dan opoldne — Mesečna naročnina 6.— lir, za inozemstvo 15.20 Lir
IZKljučNO ZASTOPSTVO za oglašje iz Krajevne Italije in inozemstva ima
UNIONE PUBBLICITA ITALIANA S. A. MILANO

Računi pri poštno čekovnem zavodu:
Ljubljana št. 10-351

CONCESSIONARIA ESCLUSIVA per la pubblicità di provenienza italiana ed estera: UNIONE PUBBLICITA ITALIANA S. A. MILANO.

Nuovi successi aerei

Una colonna nemica vigorosamente attaccata presso Mechili — 8 velivoli abbattuti — Un sommergibile affondato

Il Quartier Generale delle Forze Armate comunica in data di 13 aprile il seguente bollettino di guerra n. 681:

A sud-est di Mechili una colonna avversaria è stata vigorosamente attaccata da reparti aerei italo-tedeschi e costretta a ripiegare; nel corso dell'azione cacciatori germanici abbatterono sei velivoli, senza subire alcuna perdita.

Formazioni dell'Asse hanno intensamente bombardato le opere portuali ed aeree di Malta, distruggendo in combattimento due velivoli e numerosi altri incendiandone al suolo.

Aerei britannici hanno compiuto, questa

notte, su località dell'Italia settentrionale, una incursione, lanciando alcune bombe che non hanno causato vittime o danni.

Nel Mediterraneo una vedetta antisommergibile al comando di guardiamarina Antonio Scaldone ha affondato un sommergibile nemico.

Il velivolo che ha attaccato e affondato nel Mediterraneo orientale una nave mercantile nemica di 10.000 tonnellate (Bollentino n. 680) era pilotato dal tenente Alfi Francesco e dal sergente maggiore Carloni Pietro, osservatore il tenente di vascello Musumeci Giuseppe.

Novi letalski uspehi

Močan napad na sovražno kolono pri Mekiliju — 8 letal sestreljenih — Ena podmornica potopljena

Glavni stan italijanskih Oboroženih Sil je objavil 13. aprila naslednje 681. vojno poročilo:

Južnovzhodno od Mekilija so italijanski in nemški letalski oddelki močno napadli sovražno kolono in jo prisilili k umiku. V teku akcije so nemški lovci sestrelili 6 letal tipa Curtiss, ne da bi sami utrpeli izgube.

Oddelki osi so silovito bombardirali pristaniške in letalske naprave na Malte; ter uničili v bojih v zraku 2 letala, več drugih letal pa zažgali na tleh.

Britanska letala so preteklo noč napadla kraje v severni Italiji, kjer so odrgla nekaj bomb, ki pa niso povzročile niti žrtev niti škod.

V Sredozemlju je protipodmorniška izvidnica pod poveljstvom pomorskega stražnika Antonia Scaldone potopila sovražno podmornico.

Letalo, ki je napadlo in potopilo v vzhodnem Sredozemlju trgovski parnik 10.000 ton (poročilo št. 680), je vodil pilot poročnik Alfi Francesco skupno z narednikom Carlonijem Pietrom. Opazovalec je bil brigadni poročnik Musumeci Giuseppe.

Junaški podvigi italijanskih podmornic ob obalah Zedinjenih držav

Rim, 14. aprila. s. V redkobesednih italijanskih vojnih poročilih so bile že objavljene vesti o zmagovitih delovanju italijanskih podmornic na Atlantskem oceanu in ob atlantskih obalah Zedinjenih držav. V razdalji več tisoč kilometrov od domovine so prizadevale sovražnemu brodogradništvu velike izgube. Potopile so 116.000 ton sovražnih ladij. Na ta uspeh so podmorniške sile upravičeno ponosne. Te dni so se nekatere podmornice vrnile in njihovi poveljniki so prispeli v Rim. Ob tej priliki so dali novinarjem nekaj podrobnih izjav o svojih podvigih.

Misija skupine podmornic, ki se je vrnila na svoja oporišča, je trajala približno 8 tednov. Njihova naloga je bila kontrolirati sovražne pomorske poti med severno in južno Ameriko ter med Ameriko in Evropo. Seveda so morale potopiti vse ladje v sovražni službi, ki so nanje naletele. Nekaj dne je 5 podmornic na italijanskih oporiščih prejelo ukaz, da se odpravijo na pot. Celo vrsto dni so podmornice plule proti področju svojih operacij. Za napotilo je prejel poveljnik ene izmed podmornic kapetan Di D'acomo vest, da se mu je rodil drugi sin. Morje je bilo že sploščeno vznemirjeno in pogosto je deževalo.

Prvi je prispel v ameriške vode s svojo podmornico kapetan Catani, ki je tudi prvi pričel potapljati sovražne ladje. Prva med njimi je bila 8000 tonska tovorna ladja, ki je izginila pod vodo v eni minuti in pol. Nekaj dni pozneje je prišel na vrsto drugi 12.000 tonski parnik. Potopljen je bil s torpedi in topovskimi streli. Podmornica je se skušala rešiti brodolonce s tega parnika, toda vznemirjeno morje je onemogočilo sleherni iskanje. Podmornica pod poveljstvom kapetana Cossata je potopila 6 ladij po 6440, 1400, 5000, 7000, 3500 in 8700 ton. Poslednja izmed njih je bila

ameriška petrolejska ladja »Aphel Prince«, 6440 tonski parnik je bil »Dyntonian«, prav tako iz Amerike. Končno je bila ameriška tudi 3500 tonska tovorna ladja »Cyclette«.

Podmornica pod poveljstvom kapetana Di D'acomo je potopila hladilniško 7224-tonsko ladjo in 10.500 tonsko petrolejsko ladjo. Posadka te ladje se je rešila s čolni. Eden izmed njih se je prevrnil. Podmornica je tedaj odhitela po prazni čoln, ki se je zibal na morju kakih 100 m daleč, ga privlekla do 7 ameriških mornarjev, ki so zapustili prevrnjeni čoln in ga jim prepustila.

Podmornica pod poveljstvom kapetana Giudica je utrpela nekaj manjših okvar, kljub temu je potopila dve petrolejski ladji in še neki tretji tovorni parnik. Prvi potopljeni parnik je bila 7011 tonska francoska petrolejska ladja »Melpomena«, ki je bila v sovražni službi, drugi je bil 4158-tonski švedski tovorni parnik »Boren«, druga petrolejska ladja pa je bila 9500 tonska norveška ladja »Charles Racine«.

Podmornica pol poveljstvom kapetana Fraternala je potopila 6400 tonsko nizozemsko petrolejsko ladjo »Oscillo«, neko drugo 9300 tonsko petrolejsko ladjo ter 7000 tonski ameriški tovorni parnik. Ena izmed obeh petrolejskih ladij se je skušala zaleteti v podmornico od strani, a ji to ni uspelo. Kapetan Fraternala je svoji izjavi še dodal, da so se posadke podmornic ves čas čudovito izkazale.

Rim, 14. aprila. s. Duce je v prisotnosti načelnika glavnega štaba in načelnika štaba vojne mornarice sprejel včeraj dopolne korvete kapetane Giudica, Fecio di Cossato, Longanesi-Catani, de Giacomini in Fraternala, junaške poveljnike podmornic, ki so operirale v Atlantskem oceanu in potopile 220.000 ton sovražnega ladjevja.

Ducejevo priznanje učiteljem

Rim, 14. aprila. s. Duce je sprejel šolske skrbnike, ki jih je sklical na zborovanje prosvetni minister. Sprejema so se udeležili tudi državni podtajnik prosvetnega ministrstva in generalni direktorji posameznih šolskih oddelkov. Prosvetni minister je poročal o delu v šoli v sedanjem času in podal podatke o soledovanju učitelstva v vojni. Omenil je tudi odlikovanje in podelitev medalj. Med njimi prof. Constantina Marinija, ki so ga ustrelili komunisti v Novi Varoš, ki se je pridržal izkaznice fašistične stranke. Minister je nato podal podrobne podatke o delu v šoli, o novi razporeditvi učiteljev, o didaktičnih centrih, ki se ustanovljajo v posameznih pokrajinah, o delovanju zasebnih šol, o odnošjih med šolo in GIL-om, o ročnem delu v šoli, o šolskem radiu in šolski kinematografiji, kakor tu-

di o vprašanjih šolskih stavb. Duce je z zadovoljstvom sprejel na znanje, da se šola zaveda svoje misije in sedanjim zgodovinskemu času ter je pohvalil šolske skrbnike, spričo njihovega dela in jim naročil, naj s poročajo vsem učiteljem izraze njegovega priznanja za delo, ki ga opravljajo na področju moralne in duhovne odpornosti naroda v vojni. Spomni se je svoje izjave, ki jo je dal pred 13 leti, da »navdaja ves italijanski šolski sistem sedaj duh zmagovite vojne in fašistične revolucije« in izrazil svoje zaupanje v metodično, postopno in globoko delovanje, ki ga razvija šola na področju politične in moralne vzgoje novih generacij. Izrazil je končno svoje prepričanje, da bodo sedanji veliki obrati ugodno vplivali tudi na šolstvo.

Nezadovoljstvo Moskve in bojazen Londona

Tokio, 14. aprila. s. V Tokio je prispel general Tatekava, ki je bil doslej japonski veleposlanik pri sovjetski vladi. Novinarjem je dal daljšo izjavo, v kateri je opozoril predvsem na nezadovoljstvo sovjetskih krogov zaradi nezadostnih dobav iz Anglije in Amerike. Izjavil je, da sicer nima točnih podatkov o tej stvari, da pa lahko ugotovi, da Sovjetska zveza ni prešla vse one angleške in ameriške pomoči v obliki vojnih potrebščin, kakor ji je bila obljubljena. Nezadovoljstvo je spričo tega razumljivo. Kar se tiče prodiranja sovjetskih sil v zapadno Azijo, je Tatekava izjavil, da so Sovjeti vkorakali v Iran sicer na osnovi sporazuma z Anglijo, toda način,

kako so postopali, je izzval nezadovoljstvo in razočaranje na Angleškem. Anglija se po njegovem mnenju boji, da bi Sovjetska zveza skušala po možnosti vdreti v Indijo.

Potres v Rumuniji

Bukarešta, 14. aprila. s. Bukareški observatorij je objavil, da so seismografi včeraj jutraj ob 5 registrirali potres tretje stopnje, ki je imel epicenter v razdalji kakih 160 km.

Inserirajte v „Sl. Narodu“!

Vedno huiši napadi na Corregidor

Japonci so začeli obstreljevati glavno ameriško oporišče na Filipinih s kopnega, z morja in iz zraka

Tokio, 14. aprila. s. Agencija Domej je objavila poročilo z nekega oporišča na Filipinih, da so se novi oddelki japonskega topništva razvrstili na neki točki na polotoku Bataan in pričeli takoj hudo obstreljevati sovražne sile na otoku Corregidor. Japonska izvidniška letala kontrolirajo obstreljevanje topništva in hkratu napadajo otok tudi bombniki, ki so odrgli na Corregidor že cele tone rušilnih bomb ter povzročili veliko škodo med vojaškimi napravami na otoku. Neka ladja, ki je poskušala zapustiti Corregidor, je bila prisiljena, da je spremenila smer, razvila belo zastavo in priplula v neko pristanišče na polotoku Bataan.

Buenos Aires, 14. aprila. s. Severnoameriško vojno ministrstvo je objavilo, da so vse zveze med otokoma Cebu in Corregidor že 48 ur prekinjene. Zaradi tega ni znan položaj, kakor se je v zadnjih dneh razvil na otoku Cebu.

Letalski napad na Manilo

Tokio, 14. aprila. s. Agencija Domej poroča, da so v nedeljo jutraj tri ameriška bojna letala bombardirala predmestje Manile. Bombe so treščile med zelo obljubene filipinske stanovanjske okraje in je bilo mnogo žrtev. Prebivalstvo je »gorčeno spričo tega napada«.

Bataan popolnoma zaseden

Sofija, 14. aprila. s. Z Bataan poročajo, da so Japonci zavzeli vse sovražne utrjene postojanke na otoku in tudi trdnjavo na Marivellu, ki je pretekli četrtek zvečer. Mnogo ameriških in filipinskih čet se jim je predalo. Japonci so zaplenili več brzih in drugih motornih čolnov, ki so bili zadržani v marivellski luki. Naslednjega dne so preletalske baterije na Corregidoru prenehale delovati.

Tokio, 14. aprila. s. Japonski glavni stan je objavil, da so japonske čete 11. t. m. dokončno zavzele vse polotok Bataan. Ofenziva je trajala 8 ur. Na vseh odsekih bojišča je bil sovražnik v glavnem uničen kljub srčitemu odporu.

Zadnji odpor na otoku Cebu zlomljen

Tokio, 14. aprila. s. Službeno je bilo objavljeno, da so japonske sile do kraja zavzele otok Cebu. Zadnji dne je bil strt poslednji odpor sovražnih sil na otoku.

Bilanca japonskih uspehov na morju

Tokio, 14. aprila. s. Japonski glavni stan je objavil pregledno poročilo o letalskih in mornariških operacijah na Indijskem oceanu v času do preteklega četrta. Japonska mornariška letala so pri napadu na Colombo sestrelila 57 sovražnih Spitfireov in Hurricaneov, Swordfishov in Defiantov, poškodovala in potopila 16 ladij, razdejala tri velike hangarje in druge vojaške naprave. Uničen sta bili tudi dve večji patrulni ladji in eno torpedno letalo. Dne 5. t. m. st bili južno od Ceylona potopljeni dve sovražni križarki razreda »London«. V Bengalskem zalivu so japonske pomorske sile 5. aprila potopile 21 angleških ladij s skupno 140.000 tonami, poškodovale pa nadaljnjih 7 s 40.000 tonami. Ob vzhodni obali Indije so druge japonske vojne ladje hudo poškodovale nekaj sovražnih ladij in vojaške naprave v Vizagapatnu in Honkanandi, kjer so sovražniki s svojim napadom popolnoma iznenadili. Na področju okrog Trinkomalijskega japonskega letala pretekli četrtek v letalskih spopadih sestrelila 41 sovražnih Hurricaneov, Blenheimov in Supermarineov. Štiri nadaljnja sovražna letala so bila zažgana na letališču. Pri istem napdu so japonska letala hudo poškodovala križarko razreda »Leander« ter potopila dva večja tovorna parnika ter enega manjšega. Povzročila so veliko razdejavanje in ladjedelnic, porušila dva velika hangarja na letališču, večje vojaško skladišče, vojašnice in druge vojaške naprave. V vodah blizu Trinkomalijskega japonske letala opazila sovražno nosilko letal »Hermes« in neki rušilec. Potopila so obe vojni ladji. Druga skupina bombnikov pa je potopila še nadaljnje štiri sovražne tovorne ladje tam v bližini. Pri teh operacijah je bilo 15 sovražnih letal sestreljenih. Japonske podmornice pa so potopile 7 sovražnih letal, vojna mornarica pa ni imela nobene izgube.

Cangkajskovi posveti

Banghaj, 14. aprila. s. Po vesteh iz Cangkinga sta se Cangkajšek in njegova sooproga vrnila iz Birme. Njuno potovanje je bilo tajno. Ob tej priliki je imel Cangkajšek važne razgovore z angleškimi, ameriški in kitajskimi generali. Posebej so govorili o vprašanjih, ki se tičejo skupnega poveljstva in oskrbe.

Kako je bila potopljena nosilka letal »Hermes«

Bangkok, 14. apr. s. Listi objavljajo vesti iz Columba, po katerih sta dva angleška oficirja, ki sta pripadala posadki nosilke letal »Hermes«, ki so jo Japonci potopili, izjavila, da sta bila ranjena o priliki napadov na ladjo. Kljub silnemu protiletalskemu ognju s nosilke letal so japonska letala intenzivno prodirla skozi umetno megljo in v strmoglavskih poletih odrgla na ladjo vrsto bomb ter jo obstreljevala tudi s strojnimi. Japonska letala so se od-

daljevala šele, ko so porabila vso svojo municijo in razstrelivo. Pri drugem napadu je na nosilki letal izbruhnil velik požar. Japonska letala pa so se nadalje v zaporednih valovih pojavljala nad nosilko letal in do kraja izvršila svoje razdejaje.

Še ena angleška križarka potopljena

Tokio, 14. aprila. s. Japonski glavni stan je objavil, da so japonske ladje ob indijski obali napadle in hudo poškodovale angleško križarko razreda »Leander«. Križarke tega razreda so bile zgrajene v letih 1931 do 1934 in izpodirajo po 7000 ton vode ter razvijajo brzino po 32 vozlov na uro. Njihove posadke štejejo po 550 mož.

in tri ameriške ladje

Buenos Aires, 14. aprila. s. Ameriško mornariško ministrstvo je objavilo, da so sovražne podmornice na Azijskem morju torpedirale severnoameriške vojaške prevozne ladje »Liberty« in »Melese«. Enaka

usoda je doletela tudi neko ameriško ladjo v Port Darwinu.

Novi japonski poveljnik na Filipinih

Tokio, 14. aprila. s. Službeno je bilo objavljeno, da je bil divizijski general Masahari Homa imenovan za poveljnika japonskega ekspedicijskega zbora na Filipinih. Doslej je poveljeval japonskim silam v Taiwanu. Tam je bil za njegovega naslednika imenovan general Rikikando, ki je doslej poveljeval japonskim četam v južni Kitajski.

Nesreča ameriških bombnikov

Buenos Aires, 14. aprila. s. V bližini Lilvermora, 16 km daleč od San Franciscu, sta v zraku trčila dva bombnika. Oba sta treščila na grčevje blizu omenjenega kraja. 14 severnoameriških letalcev je bilo pri tem ubitih.

Načelnik madžarskega generalnega štaba general Szombathely na obisku v Rimu

Madžarskemu gostu je bil prirejen svečan sprejem — Iskreni izrazi prijateljstva in zavezništva — Sprejem pri Duceju

Rim, 14. aprila. s. Načelniku madžarskega generalnega štaba generalu Ferencu Szombathelyu, ki je včeraj prispel v Rim, da vrne obisk načelniku Glavnega Štaba Italijanskih Oboroženih Sil generalu Cavalleru, so priredili navdne slovesne sprejeme. Na postaji so se zbrali načelnik generalnega štaba general Cavalleri, državni podtajnik ministrstva vojne mornarice in talstva, načelnik štabov vojske in fašistične milice ter zastopniki zunanjega ministrstva, dalje madžarska poslanika pri Kvirinalu in Vatikanu, vojaški zastopniki Madžarske. Nemške in japonske v Rimu ter zastopniki drugih držav, ki so se priključile trojemnemu paktu. Na peronu je bil razvrščen bataljon vojske z godbo in zastavo. Generala Szombathely in Cavalleri sta se navdne prisrčno pozdravila. Ko so bile načelniku madžarskega štaba predstavljene vse osebnosti in je pregledal častno četo, se je madžarski gost v častnem salonu na postaji kratko razgovorjal z nemškimi vojnimi atašee in drugimi osebnoznimi, nato pa je odpotoval v hotel, kjer se je nastanil. Po mestu mu je prebivalstvo priredilo navdušene manifestacije. Do hotela ga je spremljal general Cavalleri.

Kmalu nato se je general Szombathely odpravil na Kvirinal, kjer se je vpisal v dvorne knjige. Zatem se je poklonil na grobeh vladarjev, pred spomenikom Neznanega junaka in položil pred nje velike vence lovorja. Enako se je poklonil tudi

pred spomenikom padlih fašistov v fašističnem domu. Povsod so mu bile izkazane vojaške časti. Še dopoldne je obiskal generala Cavallera in se nato odpravil na madžarsko poslanstvo. Madžarski gost je bil povsod doleten izrazov simpatij in ovacij med prebivalstvom.

Dopoludne je obiskal podtajnika ministrstva vojske in milice. Ob priliki teh obiskov je prišlo vselej do izraza prijateljstva, ki je značilno za odnose med obeh prijateljskimi in zavezniškimi državama. Pred generalnim poveljstvom milice mu je bataljon črnih srajc »Ma« izkazal vojaške časti. Madžarskega gosta je sprejel general Galbiati v družbi drugih generalov. Pred spomenik padlih miličnikov je general Szombathely položil velik lovorjev venec. General Szombathely je generalu Galbiatu izročil ob priliki tega obiska veliki madžarski zaslužni križec. Načelnik miličniškega štaba pa je madžarskemu generalu daroval legionarsko bodalo.

General Szombathely se je zatem odpravil v palačo Chigi, kjer ga je sprejel general Cavalleri, ki ga je povedel k zunanjemu ministru grofu Ciano. Sestanek je potekel v ozračju prisrčnosti in ob zaključku obiska je general Szombathely predstavil grofu Ciano svoje spremstvo. Iz palače Chigi se je načelnik madžarskega generalnega štaba odpravil v Beneško palačo, kjer ga je sprejel Duce.

Nemško vojno poročilo

Vsi sovjetski napadi na polotoku Kerču odbiti — Nove hude sovjetske izgube

Iz Hitlerjevega glavnega štapa, 13. apr. Vrhovno poveljstvo nemške vojske je objavilo danes naslednje poročilo:

Na polotoku Kerču je napadel sovražnik po hudih izgubah prejšnjega dne na posameznih mestih s slabejšimi silami. Vsi napadi so bili odbiti.

V ostalih odsekih vzhodne fronte so bili zavrnjeni posamezni napadi močnejših sovražnikovih sil. Pri presenetljivem napadu čet neke nemške motorizirane pehotne divizije je izgubil sovražnik 750 ujetnikov, 1000 padlih, 3 oklopne bojne vozove in 40 strojnice.

V srednjem odseku vzhodne fronte so pobirali oddelki bojnih in lovskih letal s posameznimi učinkom operacije vojske na kopnem.

Na Laponskem je imel nasprotnik v zadnjih dneh pri brezuspešnih izvidniških sunkih hude krvave izgube.

Bojna letala so z dobrim učinkom napadla pristaniške naprave v Murmansk.

V severni Afriki delovanje topništva in izvidniških oddelkov na obeh straneh. Zbirališča angleških motoriziranih vozil so bila uspešno bombardirana.

Podnevi in ponoči nadaljevanji napadi na vojaške naprave in letališča na otoku Malti so povzročili nova opustošenja na ciljih.

Nemški lovci in protiletalski topovi so sestrelili podnevi ob Rokavskem prelivu, na severnomorskem obalnem področju in pred norveško obalo 15 sovražnikovih letal.

Angleški bombniki so napadli v poslednji noči zapadno Nemčijo. Civilno prebivalstvo je imelo nekaj izgub, mrtve in ranjene. Protiletalski topovi in nočni lovci so sestrelili 9 napadajočih letal.

Major Haase, poveljnik pionirskega bataljona, se je s podrejeno bojno skupino posebno odlikoval v tedne dolgi uspešni obrambi oporišča, za katerega so se razvijale srčite borbe.

Neka skupina lovskih letal je na zapadu doseгла včeraj svojo 1000 smago v zraku.

Helsinki, 14. aprila. s. Finsko vrhovno poveljstvo je objavilo v svojem smotnem službenem vojnem poročilu, da so sovjet-

ske sile znova napadle finske postojanke na severnem in osrednjem odseku bojišča pri Aunusu. Prizadete pa so jim bile izredno krvave izgube. Na več krajih je finsko topništvo decimiralo sovjetske napadalne oddelke, ki so nastopali v zaporednih valovih in si zaman prizadevali, da bi prodrl v finske postojanke. Za finskiimi črtami je na bojišču obležalo 1150 sovražnih vojakov in oficirjev. V teh bojih in pri protifinskih protinapadih je bilo ujetih mnogo ljudi. Na Karelski ožini je finsko topništvo pregnalo in razpršilo več sovražnih oddelkov. V vzhodni Kareliji se je razvilo izvidniško delovanje z obeh strani. Blizu Uhte je finsko topništvo uspešno obstreljevalo sovražna zaklonišča in taborišča. Finske letalske sile so na aunuški ožini bombardirale sovjetske vojaške naprave. Prav tako so posegle tudi v borbe v finski zalivu ter napadle otok Lavansaari, ki je še v sovjetski posesti.

Angleška letala nad švico

Bern, 14. aprila. s. Službeno je bilo objavljeno, da so se angleška letala v predzadnji noči pojavila nad švico. Odrgla so manjše balone, v katerih so tilj letaki proti osnim državam.

Churchillova zahvala Crippsu

Rim, 14. aprila. s. Churchill je postal Crippsu naslednjo brzojavko:

Storili ste vse, kar je bilo v človeških močeh. Vaša vztrajnost, odločnost in sposobnost so podale dokaz, kako živa je bila želja angleške vlade, da se doseže »poraz«. Čeprav se vaše nade niso izpolnile, ste opravili veliko delo za skupno stvar in ste postavili temelje, na podlagi katerih bo mogoče napredek narodov v Indiji.

Obnovite naročnino!

Ureditev povpraševanja in ponudbe dela

Pri Borzi dela v Ljubljani se ustanovi namestitveni urad

Visoki komisar za Ljubljansko pokrajino na podlagi čl. 3. kr. ukaza z dne 3. maja 1941-XIX št. 291 in glede na potrebo, da se izpolnijo ureditve in poslovanje glede namestitvenih delavcev, odreja:

Člen 1. Ureditev povpraševanja in ponudbe dela ima namen ugotoviti, koliko delavcev je na vsem ozemlju pokrajine na razpolago in skrbeti za njih namestitev, predvsem v kraju njih bivanja.

Ta posle opravi Pokrajinski namestitveni urad pri Borzi dela v Ljubljani.

V vsaki občini se ustanovi odelček namestitvenega urada, ki ga vodi zaupnik Borze dela, katerega je poverjena skrb za namestitvene delavce v občini.

Odelčki opravljajo, vsak na svojem območju, vse posle urada.

Za namestitvene delojemnikov, ki bi želeli biti zaposleni zunaj pokrajine ali ki prihajajo iz kakšnega kraja zunaj pokrajine, skrbi komisariat za izselitveno in kolonizacijsko, ki mu mora v ta namen namestitveni urad biti na pomoč.

Posredništvo, tudi brezplačno, je prepo- vedano.

Člen 2. Za delavce po tej naredbi se smatrajo osebe, ki dajejo trajno ali priložnostno službo in po vodstvom drugih svojo ročno ali umsko delovno moč na razpolago radi zaslužka ali izobraževanja.

Člen 3. Delavci, ki nimajo dela, se morajo vpisati v seznam namestitvenega urada okoliša, v katerem imajo svoje bivališče, in to po svoji strokovni skupini. V seznam jih mora vpisati namestitveni urad po vrstnem redu kakor so prošnje vlozene.

Poleg tega morajo delavci v petih dneh od dne, ko je njih zaposlitev prenehala, prijaviti temu namestitvenemu uradu, da so prenehali delati.

Člen 4. Delodajalci, pa bodi njih poslovanje kakršne koli vrste, ne smejo sprejemati delavcev, ki bi bili vpisani v seznam, ki jih vodi namestitveni urad, in brez posredovanja tega urada.

Delodajalci pa smejo sprejemati delavce neposredno vslej, kadar jih je treba sprejeti, da bi se preprečila škoda osebam ali strovinam ali napravam ali da bi se zagotovilo nepretrgano delo. Tak sprejem pa se mora javiti namestitvenemu uradu v treh dneh in pri tem navesti vzrok za neposredni sprejem.

V vseh drugih primerih se mora opirati namestitveni delavca na pismeno obvestilo, ki ga prejme delodajalec od namestitvenega urada.

Člen 5. Določbe prednjega člena ne veljajo:

a) za ženo, sorodstvo in svaštvo delodajalca, od vseh tretje stopnje, ki živijo z njim v skupnosti in jih on vzdržuje;

b) za vodilno osebo, ki je odgovorno za poslovanje podjetja;

c) za uradniško razvrščeno ali kakor koli stalno osebo; za uradniško nerazvrščeno osebo in za delavsko razvrščeno osebo v službi javnih oblastev ali ustanov javno-pravnega značaja, ki so pod nadzorstvom ali zaščito države;

d) za delavstvo na domu;

e) za kmetijsko delavstvo, za katero bolezno zavarovanje ni obvezno;

f) za člane zadrug, ki so sprejeti pri njih na delo;

g) za osebe, ki dobivajo za svoje delo samo provizijo.

Člen 6. Zahteva za dodelitev delavcev mora navajati praviloma le njih število. Za vse uradniške, za kvalificirane in specializirane delavce, za osebe, ki so jim poverjena zaupna ali nadziralna mesta kakor tudi za hišne posle in za vajence se sme prositi z navedbo imena.

Poimenska zahteva je dopustna tudi za obrate sezonskega značaja ali ponavljajoča se obdobja dela pri zopetnem sprejemu delavcev, ki so že prej bili zaposleni pri takem delu.

Člen 7. Če bi namestitveni urad ne mogel ustreči zahtevam delodajalcev za delavce, se pošljejo njih zaprosbe uradu komisariata za izselitveno in kolonizacijsko v Ljubljani.

Člen 8. Delodajalci morajo prijaviti odelčku namestitvenega urada, na čigar območju obratujejo, v petih dneh ime in strokovno usposobljenost delavcev, ki so jih iz katerega koli vzroka odpustili ali ki so iz katerega koli drugega razloga sami prenehali delati.

Prijava iz prednjega odstavka ni obvezna, če gre za ustavitve dela, ki ne bi trajala več kot petnajst dni.

Ustavitve dela morajo prijaviti delodajalci ustno ali s priporočilnim pismom. Za ustne prijave se izda prejemno potrdilo.

Člen 9. Za trajanja zaposlitve mora delodajalec delavcu delavsko knjižico odvzeti in jo hraniti pri sebi radi potrebnih vpisov. To dolžnost ima delodajalec tudi v primeru iz drugega odstavka prednjega člena. Z izročitvijo delavske knjižice delavcu se prekine delovno razmerje v smislu te naredbe.

Člen 10. Namestitveni urad mora ugoditi zahtevam delodajalcev z delavci s strokovno kvalifikacijo kakor je v njih navedena.

Ob enaki strokovni zmožnosti je pri dodeljevanju na delo prednostno upoštevati: stisko v delavčevi družini, vzdrževanje otrok in njih število, daljša trajanje nezaposlenosti, članstvo v sindikatu.

Poleg tega se morajo upoštevati tudi podatki o usposobljenosti in strokovni izobrazbi v zvezi z zakoni, pravilniki in kolektivnimi delovnimi pogoji.

Določbe tega člena se ne uporabljajo pri poimenskih zahtevah.

Člen 11. Ob prvem sprejemu na delo morajo namestitveni uradi ugotoviti, da-li obstoje pogoji, določeni z veljavnimi zakonskimi predpisi o zaščiti delavcev.

Člen 12. Pri Borzi dela v Ljubljani se ustanavlja Pokrajinski namestitveni odbor.

Ta odbor je pristojen izdajati navodila organizacijske in strokovne vrste da bi se zavarovala enotnost pri namestitvanju, in da se potrebe le-tega spravijo v sklad s potrebami delodajalcev in delavcev raznih delovnih strok kakor tudi predlagati upravnemu svetu Borze dela morebitne odredbe finančnega značaja, ki se nanašajo zgolj le na namestitve.

Odboru predseduje odposlanec Visokega komisariata, sestavljen pa je iz:

a) enega predstavnika P. N. F.,

b) enega predstavnika komisariata za izselitveno in kolonizacijsko,

c) enega predstavnika Inspekcije dela,

d) upravnika Borze dela,

e) štirih predstavnikov delodajalcev in štirih predstavnikov delojemnikov, ki jih imenuje Visoki komisar po predlogih njih Pokrajinskih strokovnih zvez.

Predlogi glede imenovanja iz točke e) tega člena morajo obsegati po tri zastopnike vsake izmed naslednjih proizvodnih strok: kmetijstvo, obrt in industrija, trgovina, denarništvo, zavarovalništvo.

Posle odborovega tajnika opravlja ravnatelj Pokrajinskega namestitvenega urada.

Člen 13. Odbor je upravičen odrediti izbris delavca iz seznama brezposelnih in hkrati določiti trajanje izbisa, če bi delavec zakrivil:

a) da bi se ne zglasil pri uradu po dvakratnem pozivu;

b) da bi se ne zglasil v dveh zaporednih razdobjih po obšernih pregledih, ki jih določi urad;

c) da bi brez opravilnega vzroka odklonil namestitev, ki mu jo ponuja urad;

d) druge tehte pregreške.

Izbris ima za posledico izgubo pravice do podpore za brezposelne za čas, ki ga določi odbor.

Člen 14. Kdor koli bi posredoval v nasprotju z določbami te naredbe, se kaznuje denarno do 5000 lir.

Delodajalci, ki bi sprejemali delavce brez posredovanja namestitvenega urada ali ki bi ne podali prijave iz drugega odstavka člena 4. namestitvenemu uradu v tamkaj določenem roku, se kaznujejo za vsakega nepredpisno sprejetega ali neprijavljenega delavca denarno od 50 do 300 lir, toda ne več kot 5000 lirami.

Delodajalci, ki ne bi prijavili v roku iz člena 8. konec delovnega razmerja, se kaznujejo denarno od 50 do 300 lir za vsakega delavca, toda ne več kot 2000 lirami.

Delodajalec, ki ne odzame delavske knjižice v smislu čl. 9. te naredbe ali ki ne hrani pri sebi delavskih knjižic svojih uslužbencev, se kaznuje za vsako opustitev v denarju od 20 do 100 lir, toda ne več kot 2000 lirami.

Delavec, ki bi, razen v primeru iz drugega odstavka člena 4., sprejel delo brez posredovanja namestitvenega urada, se kaznuje denarno od 20 do 100 lir.

Denarne kazni iz tega člena izrekajo upravna oblastva prve stopnje po postopku iz naredbe z dne 26. januarja 1942-XX, št. 8.

Člen 15. Nadzorstvo o izpolnjevanju predpisov te naredbe je poverjeno Inspekciji dela pri Visokem komisariatu za Ljubljansko pokrajino.

Člen 16. Zoper odločbe ali opustitve Pokrajinskega namestitvenega urada se morejo delodajalci in delavci pritožiti na Inspekcijo dela pri Visokem komisariatu za Ljubljansko pokrajino.

Člen 17. Do preklica ne veljajo določbe te naredbe za grafične delavce, vpisane v svoj strokovni sindikat, vključeni pri Pokrajinski delavski zvezi, ki skrbijo pod nadzorstvom Pokrajinskega namestitvenega odbora še nadalje za njih namestitvanje po razvrstitvi, določeni s kolektivnimi delovnimi pogoji.

Stritarjeva in Polajnarjeva — nov operni prirastek

Ob odlično uspehi reprizi Smetanove „Prodane neveste“

Ljubljana, 14. aprila

Vsakega prirastka opere ali drame bi se morali veseliti. Saj živi in raste odrska umetnost le iz pomlajanja. Brez naraščanja ne more obstati in se razvijati nobena umetniška stroka. Pa je med nami mnogo preveč nestrpnosti, ki tega nočejo razumeti.

Pred leti sem primerjal življenje na odru z vrtnarstvom: brez potrpljenja in čakanja ob skrbni, iz ljubezni izvirajoči negi ni sadu. Te dni pa mi je dejal slovenski operni pevec, ki deluje z radostjo in uspehi v tujini:

»Ne čutite se, da vam uhaža toliko domaćih talentov v tujino! Tam znajo začetnika pravilno upoštevati: vedo, kaj in koliko smejo od njega pričakovati, ga vzpodbujajo, kritično vodijo, mu priznavajo dobre lastnosti, dajejo pogum in se vselej vsakega novega napredka. Mladi začetnik se pri taki priliki in kritiki počuti kakor rastlina v razrahljani zemlji pod toplim soncem. In tako res naglo raste. V Ljubljani je že od nekdaj čisto drugače: zahtevajo, naj učenjak kar pade izpod neba. Ne znajo upoštevati, čakati, potrpeti, z ljubezno slediti razvoju in se radovati napredkom. Mlad začetnik, če ni izjemni talent, ne doživlja med rojaki vzpodbujanja in nege, pač pa ostro grajo, zmrdovalne, posmehovane, malenkostno nerganje. Zato se celo pevci, pevke, igralci in igralke, ki so v tujini že dosegli uspeh, naravnost boje ljubljanske nestrpno kritične publike. Marsikdo se čuti v tujini sproščenejšega, pogumnejša, samozavestnega, v domovini pa tesnobno zvezanega. In tako se dogaja kar zaporedoma, da naši rojaki v tujini postajajo po par sezonah prvi tenorji, baritonji in basji, pa prve pevke na velikih, uglednih odrih. Doma so se isti pevci in iste pevke naravnost borili za »kužice« (nične vloge)!

»Vita brevis, ars longa«, pravi Latinec, Ljubljancem pa zahteva, naj bo takoj cel umetnik, ko se pojavi na odru. In prav zato se tudi gledališka uprava tako boji, tvegati poskuse z začetniki. Zato pa tudi uhažajo rojaki tja, kjer nahajajo več uveljavljenosti, ljubeznejše nege, večje zaposlenosti in — še česa...»

Tako mi je pravil slovenski operni pevec iz tujine: vse tisto, kar sem pred leti zapisal tudi že jaz.

Veseli me torej, da naša gledališka uprava v operi in drami čim bolj priteza tudi naraščaj. Želim, da stori v tem pogledu še več. Da je operno ravnanje na pravi poti, se je izkazalo že s Heybalovo in Lupšo. Odlično je uspela Mlejnica. V drami se je meteorsko pojavil Sever.

V nedeljo smo poslušali zopet dve priklupni zastopnici opernega prirastka: Polajnarjevo in Stritarjevo. Čujem pa, da se nam obetata še dva tenorska naraščajnika.

Milica Polajnarjeva je že pela Neddo, Barbko, Frasquito, Siebla in Massetto, zdaj

Člen 18. Razveljavljajo se naredba z dne 25. junija 1941-XIX št. 52 in vse določbe, ki nasprotujejo ali so nezdržljive z določbami te naredbe, katere stopi v veljavo na dan svoje objave v Službenem listu za Ljubljansko pokrajino.

Ljubljana, dne 8. aprila 1942-XX.

Visoki komisar za Ljubljansko pokrajino: Emilio Grazioli

Najvišje cene za seno v aprilu in maju

Smatrajoč za umestno, da se določijo cene krmil, je Visoki komisar za Ljubljansko pokrajino s posebno naredbo določil za april in maj naslednje cene, ki se razumejo za nezvezano blago franko voz v skladišču pridelovalca:

a) seno z naravnih travnikov I. vrste 65 lir v aprilu in 70 lir v maju za metriki stot; II. vrste 60 lir v aprilu odnosno 65 lir v maju; III. vrste 55 lir v aprilu odnosno 60 lir v maju; IV. vrste 40 lir v aprilu odnosno 45 lir v maju;

b) seno z umetnih travnikov (detelja, lucerna) I. vrste 75 lir v aprilu odnosno 80 lir v maju za metriki stot; II. vrste 70 lir v aprilu odnosno 75 lir v maju; III. vrste 65 lir v aprilu odnosno 70 lir v maju; IV. vrste 50 lir v aprilu odnosno 55 lir v maju.

Kršitelji določb te naredbe, ki je objavljena v »Službenem listu« 11. t. m. in je isti dan stopila v veljavo, se kaznujejo po postopku iz naredbe z dne 26. januarja t. l. št. 8 v denarju do 5000 ali z zaporom do dveh mesecev. V hujših primerih se lahko izreče denarna in zaporna kazen, vselej pa se blago zapleni.

Ukinjene banovinske trošarine na riž, limone in pomaranče ter luksuznega davka na fini sir in sadne izdelke

Smatrajoč za umestno, da se ne obremenjujejo z banovinsko trošarino in z luksuznim davkom živila širše potrošnje in da bi se njih cene lahko občutno znižale, je Visoki komisar za Ljubljansko pokrajino izdal naredbo o spremembi uredbe o banovinskih trošarinah in uredbe o državnem luksuznem davku.

Opredeljuje se skupna banovinska trošarina iz čl. 2 ministrske uredbe bivše kraljevine Jugoslavije z dne 31. marca 1936. na oluščeni riž in neoluščeni riž, prav tako banovinska trošarina na limone, citronate, pomaranče in mandarine iz § 23-3 finančnega zakona za leto 1937-38.

Opredeljuje se luksuzni davek iz ministrske uredbe z dne 27. decembra 1939. odnosno 24. decembra 1940, ki se plačuje ob uvozu pri carinarnici, in sicer: a) na fini sir iz carinske tarife številke 136, to je na imperial, cidamec, rochefort, gorgonzola, grana, strachino, chalet itd.; b) na sadne izdelke iz car. tar. št. 140, to je na sadne in rastlinske soke, jedilne plovce in jedilne rastline brez alkohola ali etra, s sladkorjem ali sirupom ali kuhane z dodatkom sladkorja ali sirupa, na kompote, mezge iz jagod, malin, limon, pomaranč in drugega sadja z dodatkom sladkorja, tudi v hermetično zaprtih posodah.

Ta naredba je objavljena v »Službenem listu« z dne 11. t. m. in je isti dan stopila v veljavo.

Franci kot Janko pa je bil v istini v vsakem pogledu vzgleden, glasovno krasen in igralski poln čustva in porednosti. Izvršen Vašek je Banovec, ki je žel za dvospev v 2. dej. poseben aplavz; pravcat triumf pa je imel Lupša s svojim bujnim Kecalom, ki je moral dvospev »Vem za mladenko« kar dvakrat ponoviti. Zelo se je izkazal tudi balet in vidno občinstvu močno ugajal.

Predstava pod taktirko kapelnika D. Zebreta je bila sploh izredno animirana in posrečena. Fr. G.

Anton Šusteršič

Ljubljana, 14. aprila

Bil je z Betajnovce. Življenjska sila tega starega slovenskega kmetijskega rodu ga je ohranila mladostnega in vedrega do sivih las. Ni mu usloila počasnega mučnega hiranja v starosti. Umrl je iznenada, kakor padejo čvrsta drevesa, kadar jim je usojen poslednji zamah.

V soboto zvečer je bil se v gledališču. V Drami. V loži s svojimi najdražjimi. Privoščil si je poštenega sobotnega razvedrila. V nedeljo je šel še na izprehod. Tja gor proti Čadu. Ko se je vrnil k večerji, je malce potožil in legel. Ob devetih zvečer se je poslovil od vsega posvetnega. Kap. Pretreseni od tako nenadnega slovesa so ga ljubeči svojci položili na mrtvaški oder v domači hiši v Igriški ulici, danes pooldne ob 15. pa bo poromal svojo zadnjo pot iz kapelice sv. Nikolaja na Zalah k Sv. Križu.

Pred sedemdesetimi leti mu je stekla zibelka na Betajnovci. Dedoval je vse vrline svojega rodu: zdravje, ljubezen do dela, življenja in prirode, smisel za gospodarstvo in umetnost. V Ljubljani je opravil Mahrovo šolo, potem se je izpopolnjeval v knjigovodskem šolanju na Dunaju. Ivan Cankar mu je bil prijatelj kot ožji rojak in poveljevalec priepre Betajnovce. Dragotin Kette in Josip Murn sta se po Cankarju sprijateljila z njim. V službo je vstopil na ljubljanskem magistratu, odkoder so ga prenesli v Mestno hranilnico. Pred desetimi leti je stopil kot blaginjak v pokop po tridesetletnem zvestem službovanju. S sinom Petrom in hčerko gospo Majdo je vodil ugledno Tičarjevo trgovino s papirjem in galanterijo v Selenburgovi ulici. Vzorno je izpolnil podjetje, ki ga je prej vodila njegova blaga gospa, umrla leta 1926. Trije sinovi, hčerka, širok krog sorodstva in prijateljev obžaluje njegov nenadni odhod v večnost. Ali Anton Šusteršič ni živel zaman. Kakor vsi Betajnovci, je častno izpolnjeval svoje dolžnosti, znal pa je življenju tudi odvzeti mnogo lepih čarov. Ohranimo ga vsi v prijaznem spominu!

Naše gledališče

DRAMA

Torek, 14. aprila: ob 17.30 Človek, ki je videl smrt. Red Terek.

Sreda, 15. aprila: ob 17.30 Konto X. Red B. Cetrtak, 16. aprila: ob 17.30: Zaljubljena žena. Red Cetrtak.

OPERA

Torek, 14. aprila: ob 15.: Indija Koromandija. Izven. Znižane cene od 15 lir navzdol.

Sreda, 15. aprila: ob 17. Orfej in Evridika. Red Sreda.

Cetrtak, 16. aprila: ob 16.30: Evgenij Onegin. Red A.

Iz pokrajine Trieste

— Zatemnitev. V smislu razglašene pretekta v Triestu bo od 11. aprila dalje zatemnitev od 21. do 6. ure.

— Ljudsko gibanje v Triestu 10. in 11. aprila: 19 rojstev, 12 smrtnih primerov in 19 porok.

— Poročili so se uradnik Guido Biasi in uradnica Beatrice Costini, zasebnik Ivan Costa in gospodinja Ines Bianchi, pomorski natak Feruccio Marchetti in vezilja Lidija Di Giorgio, akademik Robert Piemonte in gospodinja Alba Dupliher, zasebnik Alojz Taberni in natakarica Jolanda Tonioni, uradnik Valter Stebel in uradnica Adrijana Consoli, mehanik Renato Oliviero in zasebnica Federika Belih, urar Piovano Plehan in namestnica Fernanda Fiori, arhitekt Dall'Ara Elja in gospodinja Lavra Soffiatti, akademik Sergij Poguc in uradnica Lina Visintin, delavci Mihael Colaninzi in bolničarka Karmela Petronio, pomorski natak Herman Bessi in gospodinja Bianha Redivo.

— Umrli so v Triestu 79letna Evgenija Viviani, 80letna Jospina Busetto, 69letni Ferdinand Mohoric, 72letna Ana Flego, 71letni Anton Sodomo, 83letna Terezija Caligaris, 69letna Marija Stofa. Slednja je bila mati 14 sinov, od katerih jih osem še živi.

— Na polju slave je padel mornariški podčastnik Konrad Barich, star 36 let. Rojen je bil v Zari, sicer je imel družino v Triestu. Pokojnik je bil fumiški legionar in skvadrist. Pokopan je na pokopališču sv. Uršule v Palermu.

— Likovni umetniki iz Trieste so imeli svoj sestanek pod predsedstvom Filipa Artelloja. Tajnik sindikata lepih umetnosti kipar Marcello Mascherini je obširno poročal o raznih perečih zadevah in finančnem razmerju številnih umetnostnih razstav, ki jih je organiziral sindikat v letu 1941.

— Nezdgoe in nesreče. 22letni Sergij Lena iz Muggie se je pri delu ranil na desnici in zatilniku; 36letni tesar Anton Balbi iz ulice Segantini 6 si je pri padcu zlomil desno nogo; 36letni uradnik Bruno De Finetti je padel v ulici Maregnji in si je poškodoval levo stegno; 18letni poljedelec Silvester Bresciani iz Rupin Piccola 18 je žagal v Miramaru vejave, pa je padel z drevesa. Ima poškodbe na trebuhu. 21letna Jole Vascotto je padla s koleša in si poškodovala čeljusti, 38letna Ana Colavin pa je padla čez stopnice in se ranila na levem očesu. Vsi ponesrečenci se zdravijo v bolnici kraljice Helene.

— Novo mašo je daroval 12. t. m. v kapucinski; cerkvi v Capodistrije kapucinski oče Umberto, Italo Decarli, Rodom je novomašnik iz Capodistrie; njegov starejši brat je tudi kapucin.

— Ob rojstvu dvojčkov Josipa in Albina je prejel Anton Fumolo iz Grada od pretekta v Triestu 700 lir iz Ducejevega sklada.

— Sprememba voznega reda Trieste—Istria. Od 14. t. m. bodo sledeče vozne spremembe na progi Trieste—Istria: na progi

Trieste—Umago odhod iz Trieste ob 17.45, iz Umaga ob 6; Trieste—Pola: odhod parnika iz Trieste ob torkih in petkih ob 6; prihod v Polo ob 17 istega dne. Odhod iz Pole ob sredah in sobotah. Ob 6. prihod v Trieste ob 16.25.

Beležnica

KOLENDAR

Danes: Torek, 14. aprila: Justin DANASNE PRIREDITVE

Kino Matica: Zakonski možje
Kino Slaga: Reffles
Kino Union: V spijonski službi

Umetnostna razstava v galeriji Obersnel na Gosposvetki cesti

DEZURNE LEKARNE

Danes: Mr. Sušnik, Marijin trg 5, Kurlat, Gosposvetka cesta 10, Bohinec ded., Cesta 29. oktobra 31.

Z Gorenjskega

— Gorenjski zagotovljena prehrana. Okrajni ekonom je sklical pred dnevi na sestanek vse občinske ekonomne v radovljiskem okraju. Uvodoma je poročal o dosežkih ukrepov za zagotovitev prehrane v zadnjih mesecih in o smernicah glede uvedbe cenitve za prodajo namenjenih konj. Zlasti je pa poročal o dobavi semenskega žita za spomladansko setev in umetnih gnojil. Dosedaj je bilo dobavljeno in razdeljeno že 100 ton tomatove žindre, 100 ton apnenega dušika in 240 ton kalijeve soli. Razdeljenega je bilo 15.000 kg jarega ječmena, 10.000 kg semenskega ovsa, v kratkem pa dobe kmetje 245 ton semenskega krompirja. Kmetje se v vedno večjem številu poslužujejo dovoljenih prispevkov za nakup kmetijskih strojev in gradnj silosov.

— Kmečko delo ob nedeljah in praznikih. Ker je bila letošnja zima zelo dolga in je ostalo za pomladno delo malo časa, je nemški državni minister za kmetijstvo odredil, da morajo vse delovne moči v kmetijstvu in gospodarstvu delati tudi ob nedeljah in praznikih. Za ta dela ne velja prepoved iz uredbe o zaščiti nedelj in praznikov.

— Nov grob. V Vodichah je umrl prejšnji teden dolgoletni župan Franc Erce, ki je bil od ustanovitve gasilskega društva do leta 1930 njegov načelnik in ga je gasilstvo za njegove zasluge izvolilo za častnega člana.

— Iz Kamniške Bistrice. Pred dvorano v Stranjah je bila on dan velika slovesnost. 320 občanov je bilo sprejetih v koroški Volksbund in razdeljene so jim bile izkaznice. Zbirka na dan 28. in 29. marca je vrgla 338 mark. Vse občinske ceste so popravljene.

— Nezdgo zavarovanje gasilcev. Šel civilne uprave je izdal naredbo o ureditvi socialnega zavarovanja v zasedenih okrajih Koroške in Kranjske. Po tej uredbi, ki velja za nazaj od 1. januarja 1942., so zavarovani zoper nezdgoe tudi člani prostovoljnih gasilskih društev. Član gasilskega društva, ki postane v izvrševanju svoje službe delanemožen, dobi tudi bolnišnico. Gasilec za nezdgo zavarovanje ne bo treba plačevati nobenih prispevkov, pač pa morajo občine socialni zavarovalni blaginji odvajati letno doklado 3 penigov na vsakega prebivalca.

— Huda kazen za Glazerja. Zagrebški »Sport« preteklega tedna poroča:

Občestvo rastlin in človeka

Skupne manifestacije življenja v vsem živem, v rastlinstvu kakor v živalstvu - Znanost nam odpira velike življenjske skrivnosti - Velik praktičen pomen teh dognanj

Ljubljana, 14. aprila

Ves razvoj znanosti lahko imenujemo reševanje največje uganke — življenja. Začetni razvoj znanosti in posameznih ved je bil le priprava, da se je znanstvenik v novem času lahko začel poglobljati v velike življenjske skrivnosti. Tedaj se najbrž niso zavedali, da bodo posamezna znanstvena odkritja, ki niso imela nič skupnega z živo naravo — vsaj na videz — služila kdaj pozneje kot sestavni člen velike harmonične stavbe, ki jo lahko imenujemo znanost o življenju. Ostra medsebojna delitev posameznih ved in specializacija vodi vendar k sintezi in nobena veda ne ni več sama na sebi najpomembnejša in ne glavna, temveč druga drugo izpopolnjuje ter tudi druga drugo pomaga v njenem razvoju. Prav tako pa dandanes ne moremo več deliti tako strogo »žive narave« od mrtve, kakor tudi ne delamo več tako velikih razlik med vsemi živičnimi »bitji«, kajti življenjske manifestacije so izraza ene in iste sile v vseh nosilcih življenja, v rastlinah kakor v živalih, v človeku kakor v rastlini — so izraz čudovitega procesa, ki ga imenujemo življenje. Eni in isti zakoni življenja vladajo povsod: življenje je eno in isto tu in tam, le zunanje oblike se razlikujejo.

Skrivnostni pomočniki življenja

Ni še tako dolgo, ko smo mislili, da človeški ali živalski organizem ne potrebuje za življenje drugega kot hrano, ki jo sestavljajo tako zvezne glavne hranilne snovi, beljakovine, ogljikovi vodiki in maščobe. Tedaj se niso poznali vitamini. Niso pa tudi še razumeli delovanja žlez s tako zvanim notranjim izločanjem. Ko so se žleze odkrile, so celo mislili, da so zakrlele in da nimajo nobene naloge, da so torej nepotrebne. Šele v začetku tega stoletja so odkrili prejšnje skrivnostne snovi — če jih smemo tako imenovati — »izdelke« ali »izločke« žlez s notranjim izločanjem, imenovane »hormoni«. Tako jih je krstil po grški besedi »hormao«, ki pomeni izpodbujati, dražiti, odnosno priganjati; angleški fiziolog Starling leta 1906. Hormoni so dražila ali regulatorji življenja organizma, skrivnostni pomočniki življenja, ki so nam njihovo naravo znanstveniki vsaj delno odkrili šele v zadnjih desetletjih. Brez hormonov ne more živeti ne živalski ne rastlinski organizem normalnega ali polnega življenja, se ne more razvijati, izkoriščati hrane, ne razmnoževati. Hormoni izdeluje sam organizem, to se pravi izločajo jih žleze, ki oddajajo svoje soke naravnost v življenjske sokove, v kri.

Razlika med hormoni in vitamini

Vitamini so med ljudmi mnogo bolj znani, vsaj po imenu kakor hormoni. Nekateri pa ne delajo razlik med hormoni in vitamini. Ne vedo, da so vitamini snovi, ki jih organizem sprejema med hrano, med tem ko so hormoni izdelki samega organizma. Vitamine lahko pristojeva med nujno potrebno dopolnila hrane, snovi, ki ščitijo organizem pred boleznimi in sploh pred motnjami. Hormoni so pa še nekaj več; prav za prav so pogonsko sredstvo, če smemo organizem sploh primerjati s strojem. Napočje je, če mislimo, da je kri edino pogonsko sredstvo. Kri je res nosilec življenja in dobavitelj hrane, gradiva staničam. Toda stanice bi te hrane ne mogle porabiti, ne mogle bi rasti in se deliti, če bi jih ne bilo to izpodbujalo še nekaj. In to »nekaj« so hormoni. Ne moremo vam naštevati in opisovati natančno hormonov, ne njihovih nalog in čudovitih potovanj po organizmu. O vsem tem so že napisane debele knjige in vsaj prav tako debela knjiga bi bila potrebna, če bi vam hoteli po ljudsko razložiti delovanje hormonov in njihovo naravo. Morali bi poseči v celo vrsto ved, v kemijo, biologijo, fiziko in celo v magnetizem.

Tudi rastline vsebujejo hormone

Odkritje hormonov se ni le zdelo epohalnega pomena, temveč je to tudi v resnici bilo. Vendar je bil pretiran optimizem sodbda, da odkritje hormonov razkriva že zadnjo skrivnost življenja ter da je premagana smrt. Mislijo so namreč, da bodo lahko z dovajanjem umetnih hormonov, odnosno s presajanjem žlez z notranjim izločanjem, dali ostarelemu organizmu novih življenjskih sil ter izpodbudili in vsaj podaljšali življenje. Delni uspehi so tudi upravičevali optimizem. Morda so bili raziskovalci tudi vsaj blizu prave poti, ki vodi k zadnjim skrivnostim o življenju. Toda znanost vendar še ni tako napredovala, da bi poznali povsem naravo hormonov in zadnje življenjske sile. Pozneje so raziskovalci spoznali tudi že kemično sestavo hormonov, tako da je bilo v resnici mogoče začeti izdelovati hormone. Odkrili so tudi sorodnost med znanimi vitamini in hormoni kakor tudi veliko podobnost kemične stavbe (verige molekulov) hormonov človeškega ali živalskega organizma in rastlinskih hormonov. Izkazalo se je, da vladajo tudi v rastlinskem svetu isti življenjski zakoni kakor v živalskem, da tudi rastline ne morejo živeti brez hormonov. Prav tako rastlinski organizem izdeluje sam hormone, ki »potujejo« v njem in učinkujejo enako kakor hormoni v živalskem organizmu. Tako smo spoznali, da je občestvo vsega živega eno in isto. Življenjske oblike so različne, življenjski proces je pa povsod eden in isti, kakor velja v vsem življenju le ena kemična formula.

Mnogo je še skrivnosti

Marsičesa še ne vemo in tudi pri hormonih znanost še ni rekla zadnje besede. Smemo sicer reči, da je že mnogo znanega, ni pa mogoče napovedovati, kaj bomo še odkrili. Še vedno tudi ni mogoče reči, da bo kdaj odkrita zadnja življenjska skrivnost. Kljub temu imajo doseganja odkritja že velik praktičen pomen, to se pravi, da je človek že začel posegati v skrivnostni življenjski proces. Že zdavnaj prej, ko še nismo nič vedeli o hormoni, je človek sicer prav za prav tudi posegal v naravni proces — nevede. Tedaj je grešil proti naravnemu redu. S čim? Začel je »umno« gojiti rastline, kultivirati zemljo, skratka kmetovati. Dotlej so živele rastline nemoteno v svojih družbah, v svoji skupnosti ali naravnem redu. Človek je pa ta red

začel rušiti, ko je začel zatirati neke rastline na škodo drugih, odnosno ustvarjati druge pogoje za rastlinsko življenje. Na škodo drugih, odnosno ustvarjati druge pogoje za rastlinsko življenje. O tem grehu proti naravi smo že pisali nedavno, ko smo povedali, da je lahko tudi plevel koristen ter da vlada v naravi med rastlinami; sožitje: rastline si pomagajo v svojem življenjskem boju. Zdaj pa naj izrečemo domnevo, da je posledica tako zvanega umnega obdelovanja zemlja tudi degeneracija kulturnih rastlin. To se pravi, da so posamezne rastline, ki jih človek že dolgo goji, manj odporne proti boleznim, manj sposobne za razmnoževanje in da imajo skratka manj življenjskih sil. Znanost pa potrjuje, da pri tem rastlinah ni nekaj v redu v delovanju hormonov. To se pravi, rastlinski organizem teh izrojenih rastlin ne izdeluje več dovolj hormonov, odnosno ravnotežje med hormoni se zdi premaknjeno. Da je res tako, sprevidimo že iz tega, da so rastline, ki so bile pozneje udomačene, manj izrojene ter da povsem drugače reagirajo, če jim dovajamo umetne hormone kakor one, ki so bolj izrojene. Vsa ta dognanja imajo veliko pomen zaradi tega, ker mora človek zdaj začeti popravljati grehe, ki jih je napravil proti naravi doslej. To se pravi, če je porušil naravni red, je treba odpraviti škodljive posledice tega spremenjenega reda. Rastline, ki so oslabele v dolgi dobi spremenjenih razmer, potrebujejo pomoč, treba jim je zopet vcepiti življenjske sile.

Ne pripovedujmo bajk

Na prvi pogled se zdi morda vse to smešno tistim, ki niso še nič slišali o rastlinskih hormoni, odnosno o hormoničnih sploh. Kako naj človek popravi naravo? Ne.

DNEVNE VESTI

— Iz »Službenega lista«. »Službeni list za Ljubljansko pokrajino« št. 29, z dne 11. aprila 1942-XX, objavlja navedbe Visokega komisarja: ureditev povpraševanja in ponudbe dela, spremembe uredb o banovinskih trošarinah in državnem davku na luks in cene krme v mesecih aprilu in maju 1942-XX.

— Smrt znanega skvadrista. V Romi je umrl skvadrist Aleksander De Castro, ustanovitelj fašija v Parmi ter udeleženec pohoda na Rim. Bil je med drugim sodnik pri raznih revijah in sindikalnih listih.

— Nestor napolijskih novinarjev je umrl. V Napoliju je umrl eden najbolj znanih novinarjev Diego Petriccione. Doživel je lepo starost 77 let. Več ko 40 let je bil zaposlen v novinarstvu; dolgo vrsto let je bil gledališki kritik. Spisal je štiri komedije, ki so žele lep uspeh, razen tega kakšnih 20 odskih skečev v napolijskem narečju, ki so mu prinesli priljubljenost in simpatije. Bil je mojster v prikazu lokalnih napolijskih posebnosti, ambijentov in oseb. Nedavno je dal v tisk zbirko svojih lirčnih napolijskih pesmi pod naslovom »Bliznji in daljni glasovi«. To je poslednji umetniški izliv nestorja napolijskega novinarstva.

— Tramvaj in avtokar sta trčila skupaj v ulici Taranto v Romi. Pri tem je bilo ranjenih 14 oseb, k sreči so poškodbe lažje značaja.

— Ime avtorja umetniških del pri fotografskih reprodukcijah. Pri tiskovnih reprodukcijah fotografij umetniških del, posebno med zgodovinskimi beriliom v šolskih učbenikih, se pogosto popolnoma opusti ime avtorja reproducirane umetnine, med tem ko se običajno navaja ime fotografa. Generalno ravnanje je bilo za gledališče in glasbo pri Ministrstvu narodne kulture v Italiji je mnenja, da tak običaj ni v skladu ne samo z zakonom, ki upravičuje vedno avtorja do navedbe njegovega imena, temveč tudi s kulturnimi in umetniškimi stremiljenji, ki pripadajo izdajateljem. Kakor poroča Agit so bile vse založbe na to dejstvo opozorjene in pri vseh fotografijah umetniških del mora biti označeno tudi ime avtorja z večjimi črkami kakor ime fotografa.

— Splošni proračunski odbor Zbornice za povečanje kmetijske proizvodnje. V poročilu splošnega proračunskega odbora Zbornice Fašije in Korporacij o predlogu bodočega proračuna Ministrstva za kmetijstvo in gozdo vse izražene zanimive želje. Glede pridelka pšenice opozarja Zbornica predvsem na vprašanje semena, ki bi moglo pravilno rešeno morebiti znatno povečati pridelke. Zbornica z zadovoljstvom ugotavlja velik napredek v količinah pridelane koruze in riža, opozarja pa pri tem na zrnatost sočve: bob, fižol, lečo, ki so izrednega pomena za ljudsko prehrano. Glede krompirja je izkušnja pokazala, da je mogoče povečati pridelke že s samo izmenjavo semenskega krompirja. Treba bi bilo naročiti semenski krompir v Nemčiji, obenem pa tudi uporabiti italijanski semenski krompir, pridelan v državnih razmnoževalnih središčih. Ker znaša pridelok krompirja sedaj 70 do 80 stotov na ha, bi zadostovalo zvišati ta pridelok za 15 do 20% in krite bi bile vse sedanje potrebe.

— Ugodni izgledi za uspeh nove emisije Zakladnih bonov. Jutri se začne v Italiji vpis nove emisije devetletnih Zakladnih bonov z obrestno mero 5% in premijami ter zapadlostjo 15. aprila 1951. Vpis traja do 30. aprila. Izgledi za uspeh so izredno ugodni. Tehnično organizacijo važne finančne operacije je prevzel poseben komitej, ki je v njem zastopanih 30 bančnih, zavarovalnih in finančnih združenj. Vlagatelj pomeni vpis Zakladnih bonov razen izpolnitve patriotične dolžnosti tudi ugodno naložbo razpoložljivega denarja. Izkušnje zadnjih dveh desetletij so jasno pokazale veliko prednost investicij v vrednostne papirje s stalnimi dohodki pred investicijami v druge premičnine in nepremičnine.

— Štednja s papirjem. S posebno okroglico so bili vsi prefekti ponovno opozorjeni na potrebo štednje s papirjem v javni upravi. Priporočila se opuščanje nepotrebnega dopisovanja in tisk monografij, poročil in sličnega.

— Razstava sodobne umetnosti v Romi. Galerija v Romi pripravlja razstavo sodob-

narave ne more popravljati, toda svoje grehe vendar lahko, vsaj nekoliko opravi. To niso bajke, temveč uditve, podprte z znanstvenimi dognanji in nešteti praktični izkušnjami. Ni bajka, da rastlinam že dovajajo hormone. Znanstveniki delajo že dolgo prave čudeže z rastlinami. Znano izpodbuditi korenne na rastlinskih potaknjencih, kjer bi »same od sebe« nikdar ne pognale. Znano izdelovati hormone, jih pridobivati iz rastlin, pa tudi umetno izdelovati. Z rastlinskimi hormoni, ki jih dovajajo rastlinam, znajo povzročati razne življenjske pojave in, kar je za kmetijstvo posebno važno, znajo pospeševati rast rastlin, bodisi vse rastline, bodisi samih klic ali korenin. Dovajajo rastlinam hormone, ki okrepe rastlino tako, kakor da je prerajena. Rastline, poživiljene z umetnimi hormoni, izkoriščajo mnogo bolj hrano, sprejemajo tudi solne darove — če smemo tako imenovati tako, kar sprejema rastlina od sonca — bolje in skratka, bolj so sposobne za življenjski boj, ker so življenjske sile v njih polne, nezadržane, in ker organizem harmonično deluje. Ta dognanja nimajo le teoretičnega pomena in niso zgolj omejena na laboratorijske polkuse. Izkoriščajo jih že mnogi napredni vrtnarji in tudi kmetovalci. Na trgu so številni preparati, rastlinski hormoni ali avksini, rastila. Tudi pri nas so znane te pridobitve znanosti in že nekaj let uporabljajo posamezni kmetje, vrtnarji in kmetijski raziskovalci z uspehom domače sredstvo za pospeševanje rastlinske rasti, znano pod imenom »fitodin«. O praktičnem pomenu tega sredstva za kmetijstvo bomo morali spregovoriti posebej. Ob tej priliki naj pripomnimo le, da gre za epohalno novost, ki bo sčasom povzročila pravo revolucijo v obdelovanju zemlje.

ne italijanske umetnosti. Med drugim bodo razstavili svoje umetnine De Chirico, Carrà, Morandi, De Pisis, Martini, Marini in Manzu. Razstavljena bodo predvsem ona dela, ki najzanimiveje prikazujejo njihove umetniške vrline.

— Zdrave trojčke je rodila kmetijska gospodinja Tomasina Angeli iz Nazzarenara-Cereto pri Perugii. Srečna mati je skupno s svojimi tremi novorojenčki čila in zdrava.

— Pred očmi staršev je utonil 5-letni Bruno Anagliato iz S. Gaetana Cavarzene. Med igro je padel v reko Gorzone. Oče in mati sta bila nedaleč na bregu. Oče se je brž pognal v reko, pa je potegnil iz vode že mrtvega sinka.

— Svatovski pojedine niso v skladu s časom. Nacionalni direktorji P. N. F. je odredil, da se prepovedo o pripravljanju pojedin nanaša tudi na svatovski pojedine, ki jih nekatere rodbine navadno prirejajo po javnih lokalih.

— Tat pozabil osebno izkaznico na kraju tatvine. Neka tatinska družina je izropala pisarne advokatov Del Beccara in Soldaini ter notarja Zambettija v Milanu ter odnesla vrednosti za 270.000 lir. Nekdo od udeležencev pa je v naglici pozabil na svojo listino na mizi; v listnici je bila osebna izkaznica, ki je omogočila oblastvom da so lahko brž ubrali pravo sled. Zajeli so pozabljenega Alda Flesolija, ki je dal oblastvom dragoceno pojasnilo o svojih pajdaših.

— Nagrade ribičem. V smislu razglašene v službenem listu v Romi bodo vsi oni ribiči, ki bodo v času do 31. decembra 1942 deležni priznanja pomorskega motorista prvega ali drugega razreda, prejeli nagrado 500 lir. Ribiči, ki bodo deležni stopnje usposobljenega pomorskega motorista, bodo prejeli 300 lir.

— Besedilo novega državlanskega zakonika, ki stopi v veljavo 21. t. m., je prišlo na prodaj v izdaji državne knjigarnice v Romi.

— Pet ton vlovljenih rib v eni noči. Posebna sreča se je nasmehnila ribičem, ki so šli ponoči loviti ribe ob rivjeri Ponente. Ribičke mreže, ki so jih spustili v morje pri Noliu, Loanu, Albengi, Laiguegliu, Zinoli in Formiciju, so bile zvrhane polne raznih rib. Vseh rib je bilo za pet ton, med temi sardin dve toni. Ribiči že dolgo ne pomnijo tako bogatega, obilnega nočnega lova.

— Gospodinja iz hiše, tatovi v hišo. Gospa Roza Baggiani, ki stanuje v ulici Bandiera v Milanu, je šla za velikonocne počitnice na obisk k nekim sorodnikom. Ko se je vrnila domov, je spoznala, da so ji v času njene odsotnosti izropali drzni zlikovci stanovanje ter da so ji odnesli perila, srebrnine in preprog za 300.000 lir.

— Kočevarji sprejeti v nemško državljanstvo. Na obmejnem ozemlju Brežicah in Savski dolini je posetil Gauleiter dr. Ueberreiter kočevske naseljenice in jim izročil domovinske listine. V slavnostni dvorani doma štajerskega Heimatbunda v Brežicah je govoril potem štabni vodja Laforce v imenu Kočevarjev in zagotovil Gauleiterja, da postanejo Kočevarji ob južnem stebru države žilavo in marljivo obmejno ljudstvo, globoko zakoreninjeno v novi domovini.

— Dopolnilna trgovinska pogodba med Nemčijo in Hrvaško. V pogodbi med Nemčijo in Hrvaško z dne 5. novembra 1941 je bila objavljena te dni v Zagrebu dopolnilna pogodba. Poleg tega je bil podpisani protokol o ureditvi raznih vprašanj glede izmenjave blaga med obema državama. V tem protokolu se obravnava tudi vprašanje obračunov ter razna vprašanja v zvezi s farmacevtsko industrijo.

— Iz trgovinskega registra. Akcijska družba za kemično industrijo na Dunaju, podružnica v Ljubljani. Izbrise se reprezentant Bader Edo. — Jos. Erzini, trgovska agencija in komisijska trgovina, vpiše se prokurist Erzini Gabriel ml. v Ljubljani, Zrinjskega cesta 5. — Gradbeni inženirski in stavbeniški pisarna dr. inž. Miroslav Kasal in tov., družba z o. z. izbrise se poslovodja Slavec Josip, vpiše pa se poslovodja Kobau Danilo, podjetnik v Ljubljani, Mestni trg 25. — I. Knez izbrise se osebno jamčijo družbenik Knez Zden-

LJUBLJANSKI KINEMATOGRAFI

Predstave ob delavnikih ob 16. in 18.15, ob nedeljah in praznikih ob 10.30, 14.30, 16.30 in 18.30

KINO MATICA • TELEFON 22-41

Groboka ljubljenska drama po slovenskem romanu A. Tordella

Zakonski možje

Amedeo Nazzari — Marietta Lotti — Roberto Villa — Irma Gramatica

Filmi odlikovani na mednarodni razstavi!

KINO UNION • TELEFON 22-21

Vojaška špijonaža med bivšo Avstro-Ogrsko in carsko Rusijo!

V špijonski družbi

V glavnih vlogah: Pal Javor in Klari Tolnay

KINO SLOGA • TELEFON 27-30

Zanimive pustolovščine vzornega tatu-plemena in ovaševstva ženskih src

Raffles

David Niven, Olivia de Havilland

Filmi močne in do kraja razgibane napete vsebine

ko. Vpisan je bil Trobec Franc, trgovina z lesom in žaga, v Kozarjih št. 26 p. Dobrova.

— Nesreče. Včeraj so bili sprejeti v ljubljansko bolnico naslednji ponesrečenci, doma po večini iz okolice. Fr. Kanc, 62 letni, posenetnik iz Ljubljane, se je pri padcu ranil na glavi. — Stanislav Ivanc, 8 letni sin delavke iz Sodrožice, ima zlomljeno nogo. Na njo mu je padel zaboj. — Alojz Maček, 19 letni delavec iz Tomišlja, je padel s koleca in se ranil na glavi. — Dveletni sin čevljarja, Fr. Pečar, z Ježice, je padel na črepijo in se porezal na desnem kolenu.

Iz Ljubljane

Danes se je začelo oddajanje radijskih aparatov

Današnji torek, 14. t. m. ob 8. zjutraj začne v II. nadstropju stare cukrarne na Poljanskem nasipu št. 40 več mestnih komisij sprejemati radijske sprejemnike v shrambo. Zato naj danes ob 8. ure dalje zanesljivo prinese svoje aparate z izpolnjenimi izjavo vsi tisti lastniki, ki so pri rotopškem vratarju dobili številke 1 do 300. Ker bodo komisije poslovale vse dni nepretrgoma od 8. zjutraj do 20. zvečer, bo lahko prišlo 300 lastnikov aparatov na vrsto, morda pa še nekaj več. Kdor bo prinesel tiskovino natančno in čitljivo izpolnjeno, bo naglo opravil. Zato pa spet opominjamo na natančno, vestno in čitljivo izpolnjenost tiskovine! Vsak aparat bodo pregledali in cenili strokovnjaki. Po vrednotenju in velikosti aparata je namreč odmerjena tudi hranbena pristojbina od 1 do 3 lire za aparat, v tej pristojbini so pa vračunjeni že tudi vsi stroški za tiskovino in drugo režijo. To mesečno pristojbino mora za prvi mesec vsak lastnik plačati tako, pri oddaji, zato naj pa lastniki prinesejo tudi to malenkostno vsoto drobiža seboj.

Včerašnji ponedeljek je prišlo k rotopškemu vratarju že precej strank po tiskovine in številke za vrstni red oddaje. Pri vratarju takoj na desni strani veže magistratnega poslojca za vodnjakom si tiskovine in številke seveda dobe vsak dan, vendar naj pa pred 20. aprilom ne prihajajo po številke in tiskovine oni lastniki, ki nameravajo ali so na Kr. kvesturi že vložili prošnjo za dovoljenje, da smejo obdržati svoj aparat. Tisti pa, ki ne nameravajo vložiti prošnje, naj pa pridejo takoj po številko vrstnega reda in tiskovino, da zadnje dni pri prevzemanju aparatov ne bo prevelike gneče. Upoštevati namreč morajo, da lastniki sami nosijo vso odgovornost za oddajo svojih aparatov o pravem času. Zato naj se torej ne zanašajo na zadnji dan, ker bodo komisije poslovale samo do določenega roka, kdor pa v tem času aparata ne bo oddal, se bo pač pregrešil zoper odredbo o oddaji radijskih sprejemnikov.

PONAVLJANO:

Oni, ki ne nameravajo vložiti prošnje na kvesturo za dovoljenje, da smejo obdržati aparat, naj takoj pridejo na magistrat k vratarju po tiskovino in številko vrstnega reda za oddajo aparata.

Tisti, ki nameravajo vložiti prošnjo, ali so jo že vložili, dobe tiskovino in številko šele po 20. aprilu.

Kdor ima pa že tiskovino in številko od 1 do 300, naj prinese svoj aparat z natančno in čitljivo izpolnjeno tiskovino ter pripravljenim drobižem za hranbena pristojbino današnji torek ob 8. ure dalje v II. nadstropju stare cukrarne, kjer aparat pregleda, ceni in prevzame posebna komi-

sija, lastnik pa dobi za shranjeni aparat potrdilo. V lastnem interesu ne pozabite aparata dati v zaboječek!

Ij — Na umetniški razstavi v Obersnelovi galeriji na Gosposvetski cesti so razstavili svoja novejša dela sami priznani likovniki. Stene novega gornjega prostora so smiselno izpolnjene z uspešnimi slikami, portreti in risbami različne velikosti. Bogat dar opazovanja in učinkovitost izražanja je pokazal Santel s svojim portretom »Portret moje žene«, ki je skozi in skozi prepričevalen prav tako pa sta prepričevali tudi Gasparijeva slika »Medvedova svatba« in Smrekarjeva risba »Cigani grelo«. Iz preostalih njihovih del močno veje diha domače grude; domači običaji in noše so učinkovito podani na platnu. Kiparja Sajevec in Smerdu sta razstavila vsak samo po štiri dela, ki pa že zadostujejo za pozitivno oceno. Sajevec je mojstrsko izoblikoval tri portrete v naravni velikosti in en relief, Smerdu pa je izrazil svoj talent v malih kipcih. Vseh del je razstavljenih 50. Za razstavo, ki je vse pozornosti vredna, vlada upravičeno zanimanje. Ljubitelji likovne umetnosti kaj radi žrtvujejo urico časa za ogled v prijetnem in svetlem prostoru razstavljenih del. Razstava bo kmalu zaključena. Ogled vsak dan dopoldne in popoldne.

Ij — Orgelski koncert. V nedeljo, dne 19. t. m. bo koncertiral na orglah ljubljanske stolnice mojster na orglah profesor Stanko Premrl. Koncertni spored vsega klasičnega in moderne skladbe za orgle iz italijanske in slovenske glasbene literature. Podrobni spored bomo še objavili. Danes pa že opozarjamo na koncert, katerega začetek je določen na pol 7, uro zvečer. Vstopnice so v predprodaji v Knjižarni Glasbene Matice.

u — Zaradi življskih nakaznic ne pozabite mestnemu preskrbovalnemu uradu naznaniti vseh sprememb naslovov, predvsem pa vse izselitve. V nobenem primeru namreč ni dovoljeno dobivati nakaznic za one, ki jih ni več v Ljubljani.

Iz pokrajine Gorizia

— Smrt znanega arhitekta. V Goriziji je umrl arhitekt Costantino Costantini. Njegovo truplo so pokopali v rodbinski grobnici v Trasaghis.

— Demografsko gibanje. V februarju je bilo v Goriziji 67 rojstev, 106 smrtnih primerov, v ostalem delu pokrajine Gorizije pa 207 rojstev in 206 smrtnih primerov. V marcu je bilo v mestu 75 rojstev in 97 smrtnih primerov. V ostalem delu pokrajine 251 rojstev in 153 smrtnih primerov. Tako imamo torej skupno v februarju 38 smrtnih primerov več, v mesecu marcu pa skupno 76 rojstev več. Dne 11. aprila so bila v Goriziji tri rojstva in trije smrtni primeri; poroke ni bilo nobene.

— Predavanje o nemških pesnikih je imel v Dopolavorovih prostorih prof. Herbert Brahmstaedt od nemške akademije v Triestu.

— Zastopnice žena iz Colia so obiskale ranjene in bolne vojake v bolnici v Goriziji in so jim v imenu žena iz Dolegne izročile kot velikonočni dar 160 kruhov in 300 jajc.

— Nova kanonika. Nadškof mons. C. Margotti je imenoval za kanonika župnika iz Monte Urubice Bogomirja Bereta in bognarskega župnika Ivana Palerja.

— Na koncertu komornega orkestra, ki bo 15. t. m. ob 21. v prostorih Kulturnega krožka v Goriziji, se bodo izvajale Mozartove, Nardinjeve, Telemannove, Vercacini-Cortijeve, Vivaldijeve in Volkmannove skladbe.

PRVA VOLJA

Mož neke Ksantipe je umrl. Ko so odprli njegovo oporoko, so čitali: Moja prva volja.

ENOSTAVNO SREDSTVO

— Kako je pa zdravnik mogel tvojo prijateljico tako hitro izlečiti od nervoznosti?

— Nič lažjega. Dejal ji je, da je nervoznost samo znak starosti.

MALI OGLASI

po naročilu in vse vrste stolov izdelujem. Politiram oprave in zvršujem vsa popravila najceneje. — Jožip Zerman, Ljubljana, Breg 14. 1063

KONJSKI GNOJ prodam. — Krakovski nasip 24, Ljubljana.

OD 11. DO 27. APRILA MILANSKI SEJEM

NAJVEČJI TRG ITALIJE 5500 RAZSTAVLJALCEV 15 SODELAVJOCH NARODOV INFORMACIJE:

DIREZIONE FIERA DI MILANO — MILANO — VIA DOMODOSSOLA ENTE PROVINCIALE PER IL TURISMO — MILANO

BUDINO OETKER

dolce genuino comple mento di ogni pranzo

Dr. OETKER-jevi praški za pudinge, pristni in sladki, dodatek k vsaki jedi.

Dot. A. OETKER & A. I. - MILANO - Via Monte S. Genesio, 2.

Ko je Napoleon potrjeval ljubljanski proračun

„Županstvo ni pooblaščen izplačevati niti najmanjše vsote, dokler njega cesarost Napoleon ne potrdi predloženega mu proračuna za l. 1812.“

Ljubljana, 14. aprila

Naj zagememo še nekaj zanimivosti iz bogate ljubljanske zgodovine! Kako je živel Ljubljana v začetku prejšnjega stoletja? Posebno zanimiva je bila tako zvana francoska doba. Bila je sorazmerno zelo kratka, a ustno izročilo o njej je še zelo živo. Ohranjeni so tudi mnogi zgodovinski viri, ki pa vendar splošno niso posebej dobro znani. Razumljivo je tudi, da so posamezni zgodovinarji svojim opisom dodajali kolikor toliko osebne barve. Zelo se motijo tisti, ki mislijo danes, da je ljudstvo sprejelo Francoze navdušeno. Tudi mnogi inteligenci jim je bilo sovražne. Razen tega pa tudi francoska uprava ni bila tako vzorna, kakor se morda zdi komu, ki ne pozna dobro zgodovine tiste dobe.

Ustanovitev Ilirije

Ustanovitev Ilirije so sodelniki pripisovali velik pomen — ne je naš Vodnik, temveč tudi zgodovinarji, ki so pa na novo zemljepisno celitev gledali svedra drugače kakor pesniki. Nova francoska pokrajina je dobila zgodovinsko ime. Ilirija se je imenovala veliko ozemlje, organizirano v državo, že v 3. stoletju pr. Kr. Glavno mesto Ilirije je bil Skadar. Tedaj pa Ilirija kot samostojna država ni obsegala severnih dežel, ki so prešle pozneje pod Rimljane. Stara Ilirija je obsegala ozemlje Istre, Dalmacije in Albanije. Ko se je Pavel Emilij l. 146 pr. Kr. vojskoval z macedonskim kraljem Perzom, si je polvrigel Ilirijo, ki je bila zaveznica Macedonije. Tako so Ilirci prišli pod Rimljane, toda vedeti moramo, da je bila Ilirija v začetku rimske zavezna država. Šele l. 49 pr. Kr., ko so se Ilirci uprli pod vladjo Julija Cezarja, je bilo uvedeno plačevanje tributa in 14 let pozneje je bila Ilirija uvrščena med rimske provinc. Na severu Ilirije je bil Norik, na severovzhodu pa Panonija. S časom sta se ti deželi združili v l. r. Ilirija je imela za Rimljane velik pomen kot obsejno ozemlje na pomembnem križpotju. V njej je bilo veliko vojno taborišče. Ilirija je propadla pod silovitimi napadi Hunov. Pozneje je ime Ilirije prišlo na ozemlje Dalmacije, Hrvaške in Slavonije. Napoleon je vedel zelo dobro ceniti ustanovitev ilirskih provinc. Glavni namen te ustanovitve je bil, da bi Dalmacija, ki je bila od l. 1805 francoska, dobila po suhem zvezi z italijanskim kraljestvom ter da bi tako Francija dobila premoč nad Adriatico in posredno na Sredozemlju. Hkrati je hotel odrezati Avstrijo od morja, da bi bila tudi gospodarsko čim slabša in tako ni jo lažje držal v šahu. 14. oktobra l. 1809 je bil podpisani mir med Avstrijo in Francijo; mirovne pogoje je seveda narekoval Napoleon. Po tej pogodbi je bilo od Avstrije odtrgano mnogo južnih dežel. Mirovni traktat je izšel tudi v slovenski in en izvod hranil ljubljanski mestni arhiv.

DOSLOVNO VZETO

— Torej se ne počutite nič boljše? To je čudno. Ali pijete eno uro pred zajtrkom mlačno vodo, kakor sem vam naročil?

— Gospod doktor, storil sem kar je bilo v mojih močeh, toda nad 10 minut nikakor nisem mogel piti mlačne vode.

Zgodovinski dokument v slovenščini

Zanimalo vas bo, kaj pravi zgodovinski dokument o ustanovitvi Napoleonove Ilirije, odnosno kako se glasi v slovenskem prevodu, ki je, kakor sodijo poznavalci, Vodnikov. Kdor se zanima še posebno za zanimivo slovensko objavo, jo lahko prouči v »Izvestjih muzejskega društva« iz l. 1904 na strani 97. Dokument je objavil v novem pravopisu Anton Askerc (ki je bil mestni arhivar). Druga točka se glasi tako: »Dalje da svetlemu Cesarju francoskemu, kralju Italije, knežju Gorizijo, zemljo Montefalkone, poglavarstvo inu mesto Trieste, kranjsko deželo s svojim primorjem, krassio Blasko na Koratanu, inu vse druge zemlje na desni strani Save, od tistega kraja, kjer ta voda iz Kranjskega vna teče, inu za njo do turške meje v Bosniji, to je en kos deželste Hrovatije, šest soldaških okrajev na Hrovaškem, Reko in Vogriško primorje, estraško Istro ali okrajno mesto Kastae, otoke tim ležalam podložne, inu vse druge zemlje kakoršnega kol imena na desnem kraju Save, tako de boče veliki curik te vode mejli med obema kraljestvama.« V lažje razumevanje te malo čudne Vodnikove slovenščine naj omenimo, da je Vodnik prevedel »cercle de Willach en Carinthie« v krassio Blasko na Koratanu (beljaško okrožje, »kresjia« — Kresinam). Vogriško primorje je ogrsko primorje, estraška Istria — avstrijska l. Francozi so to ozemlje zasedli maja l. 1809.

Prvič omenjeno ilirsko ime

V mirovnem traktatu se ni omenjeno ime »ilirske provinc«. Napoleon imenuje to ime šele 16. oktobra v svojem pismu, ki ga je pisal svojemu finančnemu ministru, meltem ko je francoska vojska zasedla Kranjsko in Koroško že maja. Že 27. maja je Napoleon naročil italijanskemu podkrajju Evgenu, naj provizorično organizira Kranjsko in Koroško provinco, in sicer, kakor sta bili organizirani v prejšnjih njegovih vojnah. Tedaj pa še ni omenjal ilirskega imena. Pozneje pa je ime prešlo že v uradno rabo in Napoleon je pisal 21. oktobra v pismu ministru javnega zaklada, da je imenoval generalnega intendanta, ki je imel nalogo urediti finance ilirskih provinc. Do končne uprave ureditve je prišlo, ko je prišel v Ljubljano generalni gubernator Ilirije maršal Marmont, in sicer 17. novembra 1809. Ljubljanski grad je kapituliral 22. maja istega leta in novembra je Ljubljana postala prestolnica Ilirije.

Dolga pot do redne uprave

Do redne uprave v vsem življenju je bila precej dolga pot. Razmere se so zelo počasi normalizirale in povsem urejene niso bile tudi pozneje, ko je francoska uprava že poslovala povsod »na terenu«. To je razumljivo, kajti ljudstvo ni sprejelo nove oblasti takoj z razumevanjem, razen tega pa niso bile urejene tudi finance, saj vojna ni bila še končana in Napoleon je potreboval velika sredstva za vzdrževanje svojih armad in vojne pohode. Prvič so Francozi prodali v naše kraje že l. 1797, a tedaj niso ostali tako dolgo v deželi, da bi jo upravno organizirali. Zelen so pa takoj sodelovanja prebivalstva in nanj so se obrnili s slovenskim razglasom, ki so ga objavili tudi Vodnikove »Ljubljanske Novice«. Razglas je bil izdan 29. marca l. 1797 (9. germinala) v glavnem stanu generala Bernadottea v Logatcu, ko so se Francozi bližali Ljubljani. Glasi se: »De francoski k vam gredo, ne mislite nič hujšega, ne vam ne vašmu premoženju. Oni žele, oni očijo, de vi v miru brez strahu živite dobrote vašega lela inu truda. To je povelje poglavitnega generala Buonaparte: oni mi je naročil njega voljo v tem dopolniti... Nebojte se za poštenje vaših žen, ali za ohranjenje vaše vere. Mi pošujemo zadržanje inu navade vsih ljudi... Nismo enaki obdivljanju premagavcem: naše peruludno zadržanje vas boče prevzalo, de mi čez nadloge, katere vojska seboj pernese, zdihujemo; mi jej bomo loži sturili; — pridite, mu ne zapustite vaše ognjišča. — Marmont si je pozneje res prizadeval, da bi prebivalstvo v Francozih ne gledalo sovražnikov, toda uprave se mu ni posrečilo organizirati v zornu — brez denarja. Povsod je primanjkovalo denarja. Slovenski kraji so dobili slovenske šole toda za plače učiteljev in profesorjev ni bilo denarja.

Vodnik, šolski ravnatelj brez plače

Kako je bilo v francoskih časih organizirano šolstvo v naših krajih, je drugo poglavje. V kratkem sestavku nikakor ni mogoče orisati francoske uprave v Iliriji. Ob

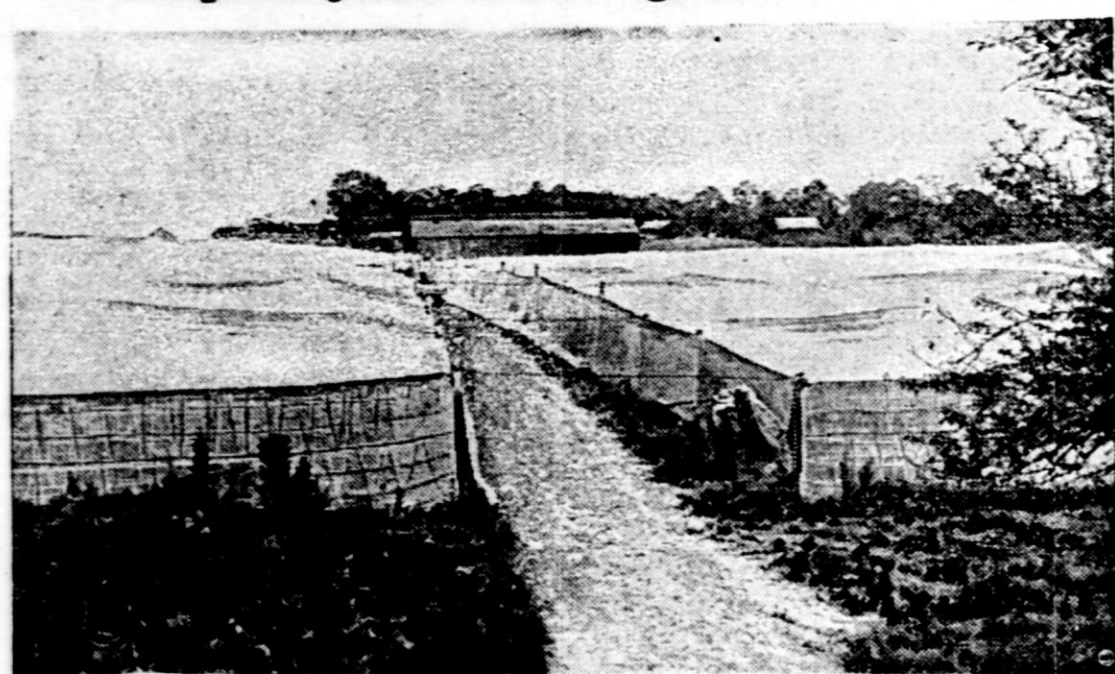
tej priliki naj omenimo le, da je vladalo med učiteljstvom razumljivo nezadovoljstvo, ker ni prejemale po cela leta plače. Vodnik, ki je bil ravnatelj normalke in ki je predlagal vladi, kako bi naj našli dohodke za šolstvo, si je zelo prizadeval, da bi učiteljstvo prejelo redno plačo, odnosno, da bi mu izplačali čim prej zaostanke. Toda dolgo ni prejel za svojo službo niti sam počenega groša. Vodnik je nasvetoval vladi, naj porabi za vzdrževanje šol šolnino učencev, razen tega pa naj določijo še iz dohodkov učiteljske 1800 frankov na leto. Od tega denarja naj bi porabili 1600 frankov za učitelje in 200 frankov za kurjavo in snajenje šolskih prostorov. Predlog je bil sprejet l. 1811. Toda učitelji se niso dolgo veselili. Prejeli so zaostanek plače za prvih 9 mesecev l. 1811, niso pa dobili še plače za november in december prejšnjega leta. Potem so pa učitelji začeli zopet upati na ponovno uredi-

tev izplačevanja plač. Učitelji so se obračali na vsa pristojna mesta, to se pravi predvsem na magistrat. Toda magistrat je imel vezane roke. Tako so se izgovarjali na magistratu: »Magistrat mora gospode učitelje zopet opomniti onega, kar jim je dejal že tolikokrat ustno in pismeno, da županstvo ni pooblaščen izplačati niti najmanjše vsote, dokler njega cesarost Napoleon ne potrdi predloženega mu proračuna za l. 1812.« Proračun za l. 1812, ki je sprejel mestni zbor, so morali namreč poslati v potrditev Napoleonu v Pariz. Toda proračun ni bil dolgo potrjen in nekateri zgodovinarji sploh dvomijo, da ga je Napoleon kdaj potrdil. Resnica pa je, da učitelji niso prejeli plač še o veliki noči l. 1812 — niti za november in december l. 1810. Ta dolg je znašal samo 978.31 franka. Sam Vodnik kot ravnatelj normalke ni dobil nobene plače za službovanje v treh letnikih (tečajih). Molčal je dolgo, končno je pa zahteval 200 frankov na leto o tistih 1800 fr., ki so jih prejeli za šolstvo iz dohodkov mestne užitnine. Naj nismo omenimo, da je ob istem času ravnatelj šole v Triestu prejel po 1000 frankov plače na leto. Vodnikova prošnja, naj bi mu plačali 200 frankov, je bila rešena čez pol leta; prejel je 240 frankov.

Morda bomo navedli še nekaj zanimivih podatkov o organizaciji šolstva pri nas v francoskih časih ob drugi priliki.

Nemčija bo dobivala tobak iz Ukrajine

Izgledi za pridelovanje tobaka v zasedenih vzhodnih pokrajinah so zelo ugodni

Tobačni nasadi zavarovani p red vremenski nepravilnostmi

Za pridelovanje tobaka v zasedenih vzhodnih pokrajinah zlasti v Ukrajini je bila nedavno ustanovljena v Bremeu talniška jružba in to je obrnilo pozornost javnosti na možnosti pridelovanja tobaka na vzhodu. Proti zelo razširjeni kaj cigareti v Rusiji znanih ruskih papirov ni pripravila toliko vojaška pipa, kakor doza za njuhalni tobak, ki je prišla iz Španije preko Francije in se udomačila v Evropi v 17. stoletju. V Rusiji je igrala važno vlogo posebno na dvoru carice Katarine. Taka zlati doza za briljanti ali brez njih je bila neke vrste odlikovanje za posebne zasluge. Nosilni tobak je prišel v Rusijo v 17. stoletju preko Holanov. Prvo veliko tvornico cigaret je ustanovil v ruskem Petrogradu Grk Lafarne za pridelovanje »astnega tobaka« s Krima in sicer pozneje, namreč leta 1857. To je bil začetek razmaha tobačne industrije v Rusiji.

Pred prvo svetovno vojno so pridelovali v evropski Rusiji največ tobaka v črnogorski postavski, tambovski in samarski guberniji, nekaj pa tudi v Besarabiji na Krimu in severnem Kavkazu in sicer boljše vrste. Za tobačne nasade je bilo značilno, da so bili večinoma v rokah malih posestnikov. Po statistiki iz leta 1914. so naseli na 84.000 ha okrog 280.000 malih tobačnih nasadov. Na Ukrajino jih je odpadlo 160 tisoč s 17.400 ha. Priček tobaka je znašal okrog 90.000 ton. V ostali evropski Rusiji je bilo s tobakom zasajene 24.000 ha zemlje in tobačnih nasadov je bilo 37.600. Pridelki je znašal tu blizu 28.000 ton letno. V azijski Rusiji je obsegalo tobačno polje 35.000 ha več kakor v Ukrajini. Tobaknih nasadov je bilo pa samo 50.000. Pridelki tobaka je znašal letno 32.000 ton. Največ tobaka na hektar so pridelali v Ukrajini in sicer okrog 14 stotov. To je razumljivo, če pomislimo, da so se pridelovalci tu sladke vrste tobaka. Do leta 1914. je Rusija izvažala boljši tobak tudi v inozemstvo. Ta zunanja trgovina je bila »ednina« v rokah ruskih Grčkov. Že omenjena Lafarne je imel podružnico svojega velikega podjetja tudi v Dresdenu.

Boljševiki so pa morali tudi povečati izvoz boljših vrst tobaka, če so hoteli priti do tujih deviz. Najbolj so v Rusiji že od nekdaj pospeševali izdelovanje tako zvane mahorki. To je ljudski tobak, najcenejši, namenjen najširšim slojem, ki ga nikjer drugje na svetu ne poznajo. Evropski kadilci bi najbrž z njimi ne bili zadovoljni vsaj dokler bi se mu ne privadili, ker se po okusu in vonju znatno razlikuje od vseh drugih vrst. Na prvi pogled bi kdo mislil, da gre za nadrobno narezane ali nasekane žile tobačnih listov, kar pa ni res. V Rusiji so bila ustanovljena posebna kolektivna gospodarstva za pridelovanje tobaka. Boljša vrsta tobaka, namenjena v prvi vrsti za izvoz, pa pridelujejo na državnih posestvih.

V zvezi s tem je bil v Krasnodaru ustanovljen poseben znanstveni zavod za pridelovanje tobaka. Mahorko pridelujejo zdaj na 140.000 ha obsegaajočih poljih, boljše vrste tobaka pa na 90.000 ha. Izvoz tobaka je znašal leta 1932. 5773 ton in 416 milijonov cigaret. Potem je pa začel takoj padati zadnja uradna statistika iz leta 1938. pravi, la je znašal izvoz tobaka iz Rusije s cigaretami vred 5894 ton. Obseg s toakom zasajenega polja je močno varirala leta 1932. je znašal 180.000 ton, leta 1934. 150.000, leta 1937. pa 200.000. Največ se pridelava mahorki in sicer na hektar

16 stotov, cigaretnegega tobaka pet, tobak za cigare pa 11 stotov.

Izgledi za pridelovanje tobaka v zasedenih vzhodnih pokrajinah so torej zelo ugodni in gotovo je dana tudi možnost pridelovati tam tudi boljše vrste tobaka. Tako bo lahko Nemčija izpolnila vrzel, ki je nastala, ko je bil ustavljen uvoz tobaka iz prekomorskih držav. Nemški veščaki so že proučili to vprašanje v Ukrajini sami in prišli do zaključka, da bo mogoče tam pridelovati mnogo in dobrega tobaka.

Japonski gospodarski načrti

Na posebni seji japonskega kmetijskega ministrstva, ki so ji prisostvovali tudi zastopniki vojske, so se obravnavali ukrepi za zagotovitev prehrane vsega območja vzhodne Azije. Rezultat posvetovanja je bila desetletka, ki je njen glavni namen napraviti Japonsko. Mandžukuo in Kitajsko s primernim povečanjem pridelovanja živil in pravilno razdelitvijo v prihodnjih letih povsem neodvisne od uvoza. Tako hočejo dvigniti proizvodnjo riža na Japonskem, ki je znašala lani 55 milijonov japonskih koku (koku je enak 180 litrov) v okviru tega načrta na 83 milijonov koku. Za Korejo, Mandžukuo in Formozo določeno načrt povečanja proizvodnje riža, soje in sladkorja. Na Kitajskem pa hočejo pospeševati v prvi vrsti pridelovanje vseh vrst žita.

Obenem se je govorilo na posvetovanju o vskladičenju živil, ki bi jih po potrebi razdelili pozneje. Storjeni bodo tudi potrebni ukrepi za povečanje proizvodnje krme, bombaževine in gnojil. V pogledu zasedenih južnih pokrajin se hoče Japonska izogibati po možnosti ukrepov, ki bi pregluboko posegli v dosežani način življenja ondodnega prebivalstva, da ne bo nobenega povoda za nezadovoljstvo. Izprememba v proizvodnji bo šla tudi samo tako daleč, da bo odgovarjala interesom domačega prebivalstva. Japonska se nikakor neče nanašati na uvoz živil iz južnih pokrajin, razen riža, ki ga bo uvažala iz Tajske in Francoske Indokine, v kolikor bo uvoz sploh potreben.

Slovaška agrarna reforma

Upravni odbor slovaškega državnega zemljiškega urada je obravnaval oni dan na posebni seji problem agrarne reforme. Slo je v prvi vrsti za vprašanje slovaških kolonistov, ki so pripadli po dunajski razsodbi Madžarski, kjer pa njihova zemljiška posest ni bila priznana, ker je izvirala iz praške agrarne reforme. Zato se je vrnilo nad 1000 slovaških družin na Slovaško in treba jim je bilo plačati primerno odškodnino Pogajanja med Slovaško in Madžarsko so se pričela jeseni 1939 in letos v februarju so bila zaključena s sporazumom glede odškodnine, ki jo bo plačala Madžarska slovaškim kolonistom.

Slovaški kolonisti so imeli skupaj 32.111 katastralnih oravov zemlje. Slovaško-madžarski sporazum določa, da morajo dobiti kolonisti za svojo zemljo in za investicije na njej 110 milijonov slovaških kron odškodnine. Madžarska mora poravnati svoje obveznosti, izvirajoče iz zemljiške posesti madžarskih državljanov na Slovaškem slovaška vlada pa prevzame v interesu kolonistov 18.000 katastralnih oravov gozdov iz posesti madžarskih državljanov. Gre večinoma za židovske gozdove.

Letalka rešila svojega moža

Svedski letalec Nils Thuring je bote prišel na svojimi transportnim letalom živela na otok Gotska Sandön, ki leži 150 km jugovzhodno od Stockholm v Baltičkem morju in je bil zaradi hude zime povsem odrezan od celine. Ko se je spustil s letalom na otok, mu je običajno eno krilo v visokem zametu in letalo se je prevrnilo ter razbilo. Pilot sam je ostal po čudnem naključju nepoškodovan. Njegova žena, tudi navdušena letalka, se je mudila ta čas s svojim letalom na otoku Farö pri Gotlandu. Ko je zvedela za nesrečo svojega moža, se je takoj dvignila z letalom in posrečilo se ji je spustiti se na otok Gotska Sandön, kjer je rešila svojega moža in ga pripeljala domov.

LASKANJE IN ZBADLJIVOST.

Na nemškega filozofa Kästnerja, ki je bil znan po svojih naglih in lahkih odgovorih, se je nekoč v družbi obrnila neka gospa, ki ga je hotela spraviti v zadrego s tem, da ga je prosila, naj takoj izreče sodbo, ki bi vsebovala obenem laskanje in zbadljivost do nežnega spola.

Kästner je premisljal nekaj trenutkov, nato pa zadovoljil gospejino željo s tem odgovorom:

— Vse ženske imajo zame le gostoto zraka. Toda brez zraka ne morem živeti.

B. Perowne:

Dr. Torridon igra za vse

Roman

»Jožef Fahy se piše.«

»In kako ste ga dobili?«

Do tega trenutka je bil Roy v negotovosti, koliko naj pove Gouvernu o Jožefu. Odkritje petorice bančnih knjižic je ga postavljalo pred vprašanje, ki je dopuščalo samo en odgovor. Jožef je bil tat; Brookby se je bil pokazal čudno vnetega, da spravi Jožefa k njemu v službo; Brookby je vedel o Royevih biserih; kaj je pomenilo vse to? Pomenilo je, da je najbrže tudi Brookby tat — glavni tolpe, za katero je delal Jožef.

Toda posledice vsega tega so bile samo Royu kaj mar. Mnogo nejasnosti zastran Marije je bilo s tem pojasnjenih. Zato ni imel Torridon niti najmanjšega namena, govoriti o teh rečeh z Gouvernom ali komer si bo di, dokler se mu ne posreči, da korenito razbistri Marijin položaj. Odgovoril je torej:

»Zvedel je bil, da je vila oddana v najem, pa se je prišel ponuditi za slugo.«

Tako govoreč je pazljivo gledal Gouverna, kajti ta je utegnil že vedeti, kako je Jožef v resnici prišel k njemu za slugo; a če je Francoz kaj vedel, pokazal ni.

»Ko sem vam svetoval, da vzemite vilo v najem,«

35

je rekel, »sem prezrl vprašanje služinčadi. Bil sem malone prepričan, da si boste dobili kakšno žensko iz bližnjih vasi. Nisem vam jasno in razločno zaščel: »Ne jemljite v hiso tujcev.« Mislim sem, da boste gledali na bisere, ki jih imate pri sebi, tudi brez mojega opozorila kar moči previdni v izbiranju služinčadi.« Podržal je vžgalico k cigareti, ki jo je bil zvil. »Včeraj jutraj sem se sklenil peljati z avtom po obalni cesti na izlet in si pri tej priliki ogledati vašo vilo. Videl sem človeka, ko se je v vašem Buicku odpeljal z doma. Uganil sem, da mora biti vaš sluga. Ustavil sem svoj voz, da si ga natančneje ogledam. Videl sem ga povsem razločno, in tisti mah, doktor, me je izpreletel občutek, da sem ga že nekdaj srečal. Vendar se nisem mogel spomniti, kje.«

Roy je pogoltnil slino. Oprezno je vprašal:

»In potem?«

»Davi mi je mahoma prišlo na misel. Pravite, da se piše Fahy. Eno ime, dragi doktor, je vredno toliko kakor drugo, in vaš človek jih ima več. Bivši kaznjene je!«

»Ali je mogoče?« je vzkliknil Roy, hlinec se boleestno presenečenega, čeprav je Gouverno razodetje v resnici samo potrjevalo to, kar si je že sam mislil sprito najdenih bančnih knjižic.

»Evo zakaj sem hotel danes govoriti z vami,« je Gouverne nadaljeval. »Na Moyenne Corniche je kavarna, ki leži dokaj blizu ovinka pred vašo vilo. Hotel sem vam telefonirati iz te kavarne in se z vami domeniti za snidenje, a spotoma sem vas srečal. Nič ne de. Važno je samo, da se neutegoma

otresete tega človeka... za časa, da vas lepega jutra ne najdemo z razbito glavo in brez biserov v vaši vili.«

»Ni se mi ga treba otresati,« je Roy odvrnil.

»Sam je odšel.«

»Kaj hočete reči?«

Roy mu je na drobno povedal vse, kar se je bilo ponoči zgodilo. Nato je mračno končal:

»Kaj naj zdaj storim?«

Gouverne ni takoj odgovoril. Vstal je in jel spet z rokami za hrbtom hoditi po opečnatem tlaku sem ter tja.

Zaculo se je trkanje; Said je vstopil z dvema kozarcema na podnosu. Gouverne je počakal, da je tajnik postavil podnos na mizo, na kar ga je odslovil z nestrpnim mahljajem roke.

»S tem se stvar zamotava, doktor,« je menil, ko so se vrata spet zaprla.

»Baš zato vas vprašam, kaj naj storim!« je Roy odvrnil. »V Marsellu ste mi trdili, da ne bom imel radi te zadeve z biseri nikakih sitnosti s policijo. Kakor je videti, pa ne bo sitnosti ne konca ne kraja, kadar me začne policija pestiti, kaj se je zgodilo z Jožefom Fahyjem!«

Sifon je brizgnil v veliki roki Emila Gouverna, ki je natočil en kozarec Royu, enega pa sebi.

»Sitnosti, ki se jih bojite... ako jih bo vobče kaj... so izključno vaša lastna krivda, dragi doktor Torridon. Blazno je bilo, da ste sprejeli neznanega ponudnika, posebno pa še človeka te vrste. Toda nepopravljiva nesreča se ni zgodila. Nikakega razloga ni, da bi morale sitnosti takoj nastopiti. Nje-

govo izginjenje utegne ostati dolgo časa neznano. Na vsako morebitno vprašanje lahko zmerom odgovorite, da je odšel, ne da bi vam kaj povedal, in da ne veste, ne zakaj ne kam je izginil. Mislim in upam, da bo vaše delo že davno končano, preden se jame policija zanimati za ta slučaj.«

Popil je požirek in nekaj trenutkov strmél v kozarec. Nato je rekel:

»Samo eno smernico vem za vas. Nadaljujte, kakor ste pričeli!«

Jasno je bilo, da mu nima reči nič drugega ali vsaj ne zamera, da bi še kaj dodal.

»Kje naj vas iščem, če bi se zgodilo kaj novega?« je vprašal Roy.

»Položaj ostane neizpremenjen, gospod doktor,« je z nasmeškom rekel Gouverne, ne da bi vzel nihajočo cigareto iz ust. »Ne bo vam treba stopati v stike z menoj. Jaz bom tisti, ki vas bom iskal, če bo treba.«

Spremlj je Roy dol prav do vrat, ki so vodila na dvorišče, in gledal za njim, ko se je mladi človek odpeljal skozi obok.

Royu je kar odleglo, ko je iz umazanih ulčic starega mesta pribrazil na široko Promenade des Anglais. Zdal je moral prej ko mogoče govoriti s Brookbyjem; še prej pa si je hotel biti na jasnem, katero pot naj ubere. Mnogo stvari, ki jih izrva ni razumel, je zdaj dobivalo pomen. Bile so celotake, ki so dobivale po več različnih pomenov. Treba jih je bilo zaporedoma prereseti, preden poišče Lionela Brookbyja.